

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАННИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIV

СІЧЕНЬ — 1963 — JANUARY

Ч. 156

diasporiana.org.ua

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Юриняк А. — Різдво на чужині	1
Вінграновський М. — 3 нових поезій	2
Кордюм А. — Садовський прощається з Ненаситцем	3
Стефанович О. — Крути	6
Аркас М. — Наш степ	6
Антоненко-Давидович Б. — Перед невижатою смугою	10
Качор А. — Визначний кооператор	16
Турчин В. — Кірка з Есі чи подоляночка з України	20
Юхимович В. — Замріявся парк	30
Дописи. Повідомлення. Ілюстрації.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

И. Фіяла: Різдвяна ніч. Акварель.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Косенко П., Валенсія, Венецуела	2
Григоряк В., Торонто, Канада	1
Гринь Микола, Торонто, Канада	1
Лисий М., Гопкінс, США	1
Стрілецька Марта, Монреаль, Канада	1
Огородник О., Трентон, США	1
Антонович Катерина, Вінніпег, Канада	1
Колдун М., Клівленд, США	1
Криволап С., Аделаїда, Австралія	1
Срібна П., Аделаїда, Австралія	1
Грибінський О., Торонто, Канада	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ

Васько Василь, Лондон, Канада	10.00
Н. Н., Порт Кредит, Канада	6.50

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00

США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 амер.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:

N O W I D N I

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Роговський Карпо, Монреаль Канада	6.50
Лисий Михайло, Гопкінс, США	5.00
Рибальченко М., Сиракюзи, США	4.00
Чекірда В., Міннеаполіс, США	3.00
Цареградська Кіра, Міннеаполіс, США	3.00
Сілецький В., Вернон, Канада	3.00
Гаврюшенко В., Бристоль, США	2.00
Симаговська Катерина, Ошава, Канада	2.00
Боб'як Р., Йонкерс, США	2.00
Лисик Олена, Ошава, Канада	2.00
Огородник О., Трентон, США	2.00
Колдун М., Клівленд, США	2.00
Штихно О., Лашін, Канада	1.50
Іваненко М., Каледон, Канада	1.50
Радкевич Оксана, Торонто, Канада	1.50
Романенко Гр., Торонто, Канада	1.50
Волян Я., Лонгвил, Канада	1.50
Українець Галина, Гамільтон, Канада	1.50
Козоріз М., Форт Вілліам, Канада	1.50
Стрілецька Марта, Монреаль, Канада	1.00
Іванко Д., Баффало, США	1.00
Ростун В., Чікаго, США	1.00
Татарко П., Рочестер, США	1.00
Боднар А., Порт Альберні, Канада	0.50
Федосенко С., Торонто, Канада	0.50
Скубій Г., Тулли, Австралія	2 фунти
Сердечно дякуємо всім за допомогу! <i>Ред.</i>	

**ДЕШЕВИЙ РОЗПРОДАЖ
КНИЖОК І ЖУРНАЛІВ**

Т. ОСЬМАЧКА: Кितिці часу (нові твори)	\$0.30
В. БАРКА: Хліборобський Орфей або клярнетизм	0.90
Ол. БАБІЙ: Повстанці	1.35
Ів. Манило: Січ і відсіч	0.25
БАЙКАР (гумор і сатира, 104 ст.)	0.35
Пеани і кпини	0.35
"ВОЛОСОЖАР" (літ.-мист. журнал, всі числа)	0.75
"ЕЛЬДОРАДО" (вибрані твори де- сяти українських письмен- ників)	0.40
Грім за зорею (лірика, гумор, сатира, 1962)	1.00

Mr. I. MANYLO

P. O. Box 472

Vineland, N. J., U.S.A.

ОСНОВИ ОБРАЗОТВОРЧОЇ ГРАМОТИ

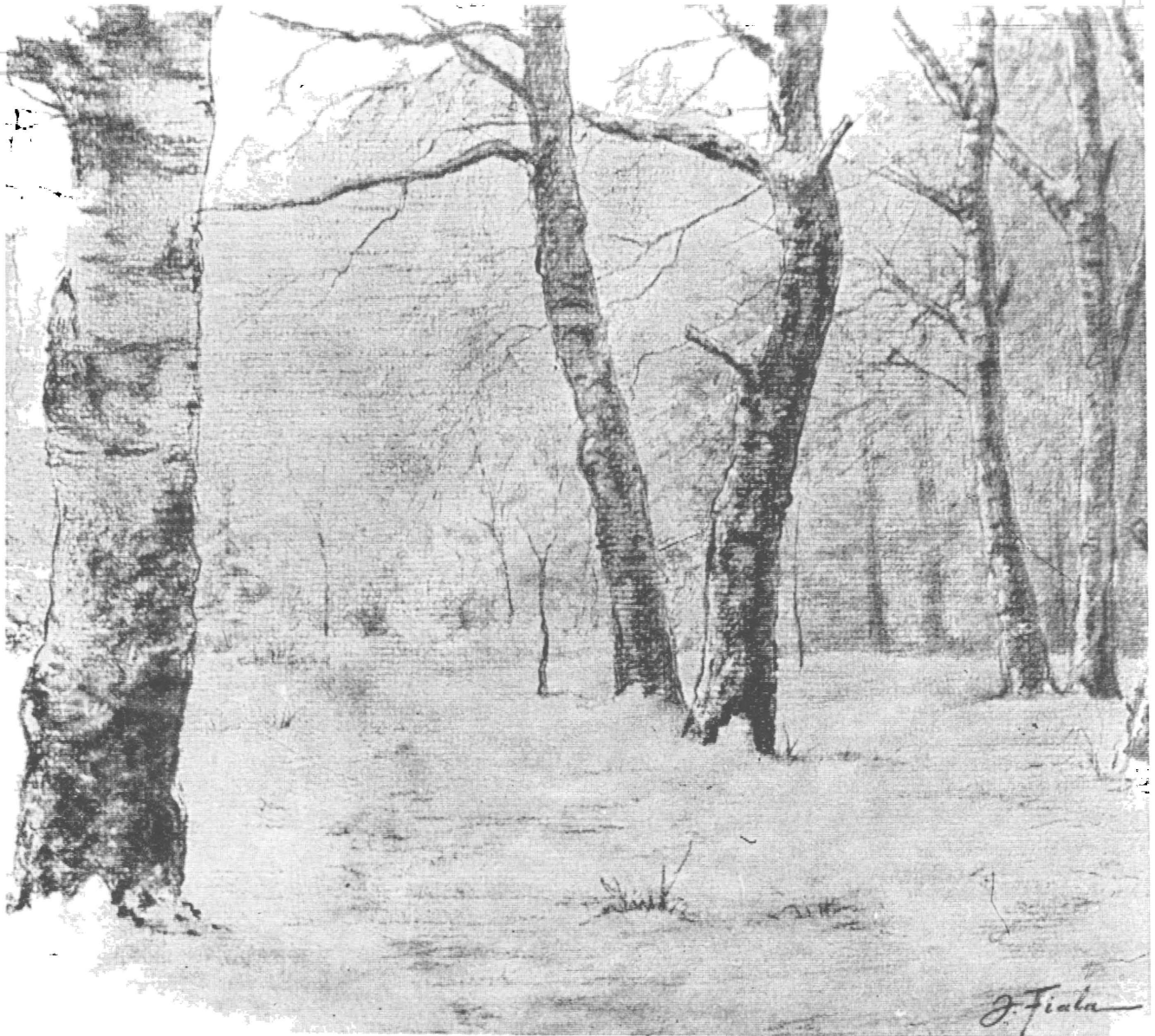
Приватні лекції рисунку, малярства та компо-
зиції для осіб різного віку дає Петро Магденко
в Торонті.

Зацікавлених проситься телефонувати на

LE 5-8545

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

KIEV PRINTERS LTD., 686 Richmond St. W., Toronto, Ont.

Йосип Фіяла: Берези в снігу. Пастель.

А. ЮРИНЯК

РІЗДВО НА ЧУЖИНІ

І ще одне Різдво Христове
Не в Україні зустрічаю.
Святочний рух спостерігаю,
А в серці — туга невимовна.
— Чому сумний? — сусід питає:
Таж є доволі їсти й пити.
І радіо невпинно грає,
А ось колядок маєш "плити":
Твої ж любими, з твого краю.
Рука сусіда швидко, вправно
Платівку ставить — і могутні
"Ой видить Бог" лунають звуки.
А з ними спогад днів тих давніх,
Коли й не снилась ще розлука.
Встають живі в очах картини:
Веселий гурт, обличчя милі;

Несем зорю і в небі зорі.
Сніжинки граються в просторі
І стелять долом килим білий.
А тут... нема облич тих рідних.
Колядки звуки з апарату
Виповнюють модерну хату
І боляче дають відчутти
Дитинства, юности утрату.
Не знаю, земляки і друзі,
Чи й вам цю мить душа болить, —
А я Різдвяні Свята в тузі
Значу вже болем двадцять літ.

---

*Усім нашим співробітникам і читачам —
РАДІСНОГО РІЗДВА ХРИСТОВОГО
І ЩАСТЯ ТА ЗДОРОВ'Я
В НОВОМУ РОЦІ!*

Редакція.

З НОВИХ ПОЕЗІЙ

**

Стояла в травах ніч, а трави пахли літом...
За кленами сіріло джерело,
І небо йшло задумливо над світом,
І довгі зорі сяло крізь віти,
Втираючи хмариною чоло...
За травами у срібнім верховітті
Замерхтіла в тінях темна хата...
Цвірчав цвіркун за хатою у житі...
Я тихо голову поклав на руку брата...
Сіяла ковдра в ромбах... з небозводу
На літаках пливла моя тривога...
Брат спав, як і належить хліборобу,
Грудьми до неба і чолом до нього...
Яке чоло!.. Яка рука!.. немає
Гарніших рук ні в якому краю!..
Я чув тоді — колосся проростає
З його руки крізь голову мою...
Стояла ніч...

ДЕРЕВА

Коли ви, як зелені волейболісти,
Перекидаєте місяць вночі один одному над собою,
Над містами і над країнами, —
Я думаю, що ви збожеволіли,
І мені стає радісно, що ви не люди.
Коли ви снідаєте землю і хмарами
Ось уже скоро двадцять століть,
Я думаю, що ви будете їсти,
Якщо раптом почнеться воднева війна?
І мені стає легше, тому що ви про це не думаєте.
Коли свою Вітчизну
Я називаю невисоким деревом —
Вона не ображається, тому що вона знає,
Що найгарніше у світі —
Дерева.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЛЮД

Пропав останній міст удалині,
Колеса змашено росю голубою,
І Київ на Богдановім коні
Пливе навстріч дніпровою водою...
І думка під колесами петля,
Історія намотує години...
Вже чуть, як обертається Земля,
І обертається з Землею Україна...
Красо моя! Країночко моя!
Ну що мені робити — я не знаю!
То прилечу, то знову відлітаю,
А день за днем і гасне і сія.
Твоє обличчя чисте, як надія,
Пахкими пальцями я тронув уночі,
І кров свою змішав я із твоєю,
Як зерно із землею повесні,
Тоді ти стала мною, Батьківщино,
А я тобою на світанні став,
І свої очі я відкрив крізь тебе...

Ти поселила в серці мій народ,
Ти освітила думку мою часом
І в мову українки сповила,
Тебе дивлюсь я серцем і думками,
Тебе люблю я всесвітом і людством,
І соняхом у золотому сні,
І сивиною вченого-мислителя,
І польовим горошком на стерні...

Ми стрінулись з тобою на Дніпрі,
Там губи твої тронув я, Вітчизно,
Там вивірив по тобі пульс любові,
Годинник людства, — з стрілками
Життя на цифрах смерті, — звірив із твоїм...
Ні, Батьківщино! Не лише стражданням
Чи радістю я звернений до тебе!..

ЕЛЕГІЯ

Зіходить ніч на витишений сад.
Глибокий вересень шумить крилом качиним,
І за вікном, у листолет відчиненим, —
Червоних зір червоний зорепад.
В бентезі я!.. душа моя живе
Твоїм печальним іменем прозорим.
Твій теплий голос кров мою зове,
І я освітлений твоїм осіннім зором.
Зійди мені.. в цю ніч в своїм чутті
Я мов приймач!.. — в мені всі звуки світу!
Зіходить доля тихо на орбіту
Високоточних дум і почуттів...
Творись, мій труд! На тебе ми проллем
Всі грози дня, а не чорнильну воду!
Для мене найпроблемніша з проблем —
Проблема серця і чола народу...
Доволі вже! Стомивсь я від ганьби
За мавп, що, наувившись говорити,
Повільно, тупо, гупо, пиховито
Ще спекулюють іменем доби.
Художник — це світогляд і талант!
Його духоозброєння — сучасність!
І план думок і нервів його план
Лягає в план доби і у всечасність!..
Зійди мені!.. ослось до моїх слів!..
Коли тебе торкався я лише тінню,
Коли сідала ти красиво на ослін,
І я твоєму ніжному хотінню
Приносив дар фантазій і думок,
Що проживем красиво ми, як птиці...
Як час іде!.. Літа, як блискавиці!..
Я поетичним вереснем іду...
У гомоні сует я не в потребі,
У вересневім полі — ні душі...
Ні вітру з гаю, ні хмарини в небі,
Лиш золота гроза в моїй душі...
Мені приснились ми... схвильовано і тихо
Ми ідемо по губи у Дніпрі,
І погляд ваш мені любов'ю диха,
Веселі плечі ваші білим сміхом
Мені сміються в легітнім Дніпрі...

(“Вітчизна”, ч. 10, 1961, Київ.)

Садовський прощається з Ненаситцем

Відомий кінооператор І. Рона приїхав до нас з Голлівуду. П'ятим його фільмом у ВУФКУ він мав знімати «Останнього лоцмана». Перед тим, як розпочати зйомки, ми виїхали на огляд природи. Цього дня оператор стояв на березі, дивився на Ненаситецький поріг:

— Невже тут може хтось пройти?..

Лоцман, що супроводжував нас, крутнув вуса:

— На весні — скільки завгодно!.. Восени важче, але як дуже треба — проходимо. Звичайно, не без того... бувають неприємності...

Оператор зацікавився:

— Смертельні чи так собі?

Лоцман зітхнув:

— Всяке трапляється...

Чужоземець, наче шукаючи місце, де «всяке траплялося», вдивлявся у водяну круговерть. Видовище було грандіозне! Кому хоч раз довелось тут побувати, той знає, що описати Ненаситецький поріг так само важко, як і пройти його. Там, де Дніпро зустрів на своєму шляху нагромадження кам'яних брил, вода скажено вирвала, покриваючи весь поріг білою піною.

Голлівудський кінофахівець, звертаючись до представника ВУФКУ, рішуче кинув:

— З берега зніматиму, а спускатися по воді, самі бачите, — це для веселих самогубців... Щодо мене, то я ще хочу жити. Раджу послати на воду когось з ваших молодих операторів, я добре проінструкую, і він чудесно зніме! Звичайно, якщо встоїть на ногах... Тут головне баланс! Зауважте — це зйомка-трюк!

За сюжетом сценарію треба було неодмінно знімати на плотах, коли лоцмани ведуть їх через Ненаситець. Тому, повертаючись до Києва, ми весь час умовляли оператора-чужоземця:

— Ви перепливатимете поріг не один, з вами буде багато людей: режисер, помічники, актори; нарешті, плоти поведуть висококваліфіковані лоцмани!

Та все дарма. Оператор заперечив:

— У моїй угоді трюкових зйомок не передбачено!

Героя фільму — старого лоцмана — мав грати корифей українського театру Микола Карпович Садовський. Коли йому розповіли, що оператор не хоче перепливати через Ненаситець, він зареготався:

— Ага, злякалася голлівудська зірка нашого Ненаситця! Виходить, йому страшнувато! Нічого, піде!

Довкола загомоніли:

— Ні, не піде, категорично відмовився...

— Як це не піде? Адже я не відмовляюсь,

а хіба моє життя дешевше? Піде, бісова душа! Ось побачите — піде!

Вони обидва жили в готелі «Континенталь», на одному поверсі. Очевидно, того ж вечора в оператора з актором відбулася розмова, бо другого дня всі були здивовані: оператор заявив про згоду, поставивши, правда, умову про страхування життя і апарата.

І от на засіданні правління ВУФКУ довелось — поряд з іншими «поточними справами» — говорити про страхування життя кінооператора І. Рона на час кінозйомок на Ненаситецькому порозі.

— Які будуть пропозиції?

Тризала мовчанка примусила головуючого запитати:

— Чому ж ви мовчите?

Нарешті хтось запитав:

— Як же це так, чужоземця страхуємо, а своїх?.. Скажімо, Садовського... режисера?..

— Гарзд, запишіть: придбати три страхових поліси по двадцять п'ять тисяч кожний... А взагалі, це дурниці. Споконвіку лоцмани проходять дніпровські пороги.

— Так вони ж на плотах мають збудувати партікабель, хочуть знімати зверху, знизу та інші там кінофокуси... Адже у них навіть на звичайну зйомку частенько швидко допомогу викликають...

* * *

... Надходив час, коли знамениті дніпровські пороги мали назавжди зникнути під водою. Гребля, що будувалася у Кічкасі, повинна підняти рівень води на тридцять сім метрів. Грізні пороги доживали останні дні. Стародавня професія тутешніх лоцманів, як і пороги, мала зникнути назавжди.

Вже багато сіл з берега переїхало на гору, молоді лоцмани, що пішли на будівництво, опанували нові професії — бетонників, арматурників, екскаваторників. Надходила весна, коли востаннє лоцмани поведуть плоти через пороги — «козачим шляхом», по великій воді.

За сюжетом сценарію кіногрупа повинна зняти цей останній рейс славнозвісних лоцманів. Тому ми поспішали до лоцманської Кам'янки, яка вже залишала дніпровський берег.

Десь перед від'їздом представник ВУФКУ вручив оператору для спокою страховий документ, а своїм вирішив віддати в Кічкасі, коли, пройшовши пороги, вони доберуться до Дніпробуду.

Микола Карпович Садовський поступово входив в образ старого лоцмана, який не може примиритися з тим, що пороги й рідна, збудована ще прадідами хата зникнуть назавжди. До

того ж, єдина дочка пішла проти нього: вона разом з коханим пішла на будівництво і допомагає затопити пороги, рідне село... Засмучений, пригнічений важкими думками, старий вирішує помститися.

Садовський знав, що кіноактор повинен для повнішого розкриття образу розуміти й передати особливості роботи героя, його вдачу, звички тощо. Вихором пролітаючи через пороги, він підбадьорював лоцманів, час від часу вигукуючи:

— Нажміть, братки, нажміть, покажемо, хто ми є!

І лоцмани працювали з надзвичайною силою і спритністю. Та була одна деталь, яка мучила майже всю групу... Вуса Садовського. Вони звисали аж на груди. Жодний лоцман таких вусів не мав, бо вони просто заважали б працювати. А тут ще, як на гріх, іноземець-оператор весь час шепоче:

— Дивіться, у нього вуса, як у короля Сигизмунда.

Заговорили, що конче необхідно обрізати вуса. Але куди там... «Сьогодні вуса, завтра скажете відрізати чуба, відчепіться! Краще не драгуйте, а то... зйомки не буде...»

Щоб зберегти хороші стосунки, розмову довелося припинити й далі знімати лише загальні пляни, на яких видно було тільки могутню постать лоцмана. Ось почувся шум і гуркіт Ненаситця, хоч до нього ще кілька кілометрів. Грізний поріг наближався. Садовський зняв картуза, перехрестився, за ним і всі лоцмани. Раптом щось зловісно тріснуло, протяжно заскрипіло, і ми пірнули вниз, а весь пліт накрився водою. Вода уже вище колін... Утриматися б на ногах, бо владеш, і тебе вмить змис у вир. І згадалось — головне баланс! Ми наче летіли в безодню, важко сказати, за скільки хвилин чи секунд плоти промчали по схилу цього страшного порога. У пам'яті залишилось тільки те, як під ногами то гуркотіли, то жалібно скиглили плоти, налітаючи на гранітні ребра, заховані під водою. Садовський поводитися безстрашно і підбадьорював лоцманів:

— Нажміть, браточки, нажміть, покажемо, яке запорозьке плем'я.

Один із старих лоцманів навіть спитав у нього:

— Ви часом тут не лоцманували?

Садовський відповів:

— Все життя моє було як ці пороги. Я звик до небезпеки...

Настав час, коли без крупних плянів лоцмана нічого було знімати. Знову заговорили про вуса. Оператор давно заприятелював із Садовським і не раз запевняв усіх, що з вусами тепер буде покінчено. Та коли Рона на зйомці спробував згадати про вуса, Микола Карпович так розлютився, що оператор вмить змовк. Як бути? Треба знімати крупні пляни лоцмана, але ж вуса з підвусниками... Призначили зйомку ще раз. Оператор довго дивився в апарат, зідхав, міняв об'єктиви, знову зідхав, потім безнадійно розвів руками: «Знімати не можу, вуса в кадр не влазять...»

Підійшов до Садовського, заклопотано взяв за вус: «Ось скільки не влазить у кадр!» Непомітно вийняв з кишені ножиці, стригнув — вуса як не було! Садовський схопив оператора за груди, підняв над його головою кулак, довго отак тримав, ніби обмірковуючи, у яке місце влучити. Оператор зблід:

— Чудесний буде фільм, такого лоцмана ще ніколи ніхто не бачив...

Садовський з жалем опустив кулак, відштовхнув оператора геть:

— Німець завжди німець, а ще приятелював... солодкі речі говорив...

Оператор вдавано обурився:

— Ненаситець я пройшов тільки з пошани до вас, а ви...

Старий доторкнувся до місця, де були підвусники, зідхнув:

— Дідько з вами, забрали в мене все, беріть і вуса.

Підійшов гример, підрізав другого вуса, і перед апаратом стояв справжній, сучасний лоцман.

За сюжетом сценарію старий лоцман зазнає однієї біди за іншою, але він не піддається їм. Тільки й погорював, коли дочка кинула хату, подалась на Дніпробуд. Старий залишився сам, утішав себе: «Все одно нічого у них не вийде. Не народилися ще ті люди, щоб зупинили Дніпро й затопили пороги!»

Але старий помилявся. Такі люди народилися. Гребля чимраз вище піднімалася над рікою. Усе село перейшло на гору, залишилася тільки хата старого лоцмана. Він вирішив помститися тим, хто зазіхнув на святу старовину, на пороги, на його оселю. Отож уночі він добирається на плоти і, порубавши сокирою канати, вирішив пустити їх на течію — вони розженуться, всією силою обрушаться на загорожу котловану, заллють водою котлован і тих, хто рие могилу порогам...

Старий перерубує канати, вже більшість плотів рушила за течією до котловану, ось повзе по плоту не обрубаний ще канат, за щось зачепився, натягся... струснув, вдарив старого й скинув у вир, а там — течія підхопила його, закрутила, і... лоцман пішов на дно.

Враховуючи похилий вік актора (Садовському тоді було за сімдесят) і стан його здоров'я, вирішили на зйомку цих кадрів взяти дублера, спортсмена-плавця. Правда, нелегко було знайти високого, огрядного чоловіка, схожого на героя фільму. Лише на третій день з Дніпропетровська привезли важкоатлета, на якого костюм Садовського був саме враз.

Почали зйомку. Раптом на високому березі замаєчила постать Миколи Карповича. Зупинився, почав придивлятися до свого «двійника», зійшов униз і, збагнувши все, рішуче поспішив на плоти: «Припиніть зйомку! Хто вам дозволив підмінити мене?» Ми намагалися пояснити, що тут дуже глибоко, повсюди, чорторії, але Садовський наполягав на своєму: «Не дозволю! Ану, парубче, роздягайся, та мерщій!» Розгублений дублер швиденько роздягся, і Садовський став на його місце: «Можете знімати!»

Місце було дуже небезпечне — надто швидко течія, та й взагалі зйомка була розрахована

на дублера-спортмена. Присутній товариш з рятувального загону попередив: «Дарма дозволяете, старий неодмінно втопиться, а рятувати тут важко, на цьому місці загинув один наш рятувальник...»

Ми знову гуртом почали умовляти, та де там...

— Відчепіться. Мерщій знімайте, бачите, де вже сонце!

Що робити, день кінчається... Будемо знімати! Поставили довкола кадру рятувальні човни, заходилися знімати. Ось повзе канат, натягнувся, затріпотів, як і всі ми, сприснув, ударив лоцмана, і той полетів у вир... Один кадр знято! Оператор тремтячою рукою міняє об'єктив для другого кадру, а лоцмана все не видно. Всіх охопив жах, рятувальники поглядають — може, так для зйомки й треба, щоб артист пірнув глибше. Нарешті серед пінявих хвиль майнула голова лоцмана, долинає крик: «Знімайте, трясця вашій матері! Тільки швиденько!»

Зняли останній кадр, а лоцман знову зник під водою. З усіх боків кинулись рятувальні човни, начальник рятувальників шпурнув бриль, щоб плигнути у воду. другий рятувальник кинув туди, де зник лоцман, рятувальний круг... Лоцмана не видно. Аж ось майнула голова, лоцман схопився за протягнуте весло, і всі полегшено зітхнули. Так, як тепер, ми не хвилювалися навіть під час переходу через Ненаситець...

* * *

У Кічкасі група зупинилася в готелі Дніпробуду. Тут ми стали свідками зворушливої зустрічі двох старших товаришів — артиста М. К. Садовського і професора Д. М. Яворницького, який зі своєю бригадою археологів теж зупинився в цьому готелі. Заховавши у своїх обіймах худорлявого дідка, Садовський вигукував якісь слова, радісно сміявся, і на очах чомусь були сльози. Так могли зустрітися брати після довгої розлуки.

Трохи заспокоївшись, два приятелі почали один одному розповідати. Професор знав, що Садовський був на еміграції, і отож, роздивляючись засмаглому на кінозйомках друга, повторював:

— Повернувся? Дуже добре, дуже правильно зробив, адже якою б своя хата бідною не була — поки розбагатіє, вона рідна, у ній краще, ніж у когось на постої... легше жити!

— А ти чого тут? — запитав Садовський.

— Я, брате, за все життя ще так не радів, як оце тепер. Тут же довкола все перекопано, а я взявся за нашу запорозьку Хортицю! Уряд виділив мені для цього сто тисяч карбованців. Копайте, кажуть, шукайте! Так я, друже, тут такого й стільки знайшов, що всім братам-слов'янам вистачить роздати потроху на спомин, звідки починається їхня історія. Скитські, сарматські, навіть антив пам'ятки познаходив! А ти ж що тут робиш?

— Приїхав з Ненаситцем попрощатись... — сумно промовив старий актор.

Довго розмовляли два діди, їм було що згадати. Дивлячись на старого професора, я пригадав, як ще хлоп'ям ходив до нього колядувати,

НОВІ ДНІ, СІЧЕНЬ, 1963

тоді він був точнісінько такий, яким І. Ю. Рєпін змалював його в особі писаря на знаменитій картині «Запорозьці». До речі, поруч з ним стояв велетень-козарлюга, дуже схожий на друга професора — Миколу Садовського.

Фільм зняли без особливих подій, хоч немало переживали. Картина вийшла на екрани країни, її прихильно зустріли як радянські, так і зарубіжні глядачі.

* * *

...1941 рік. Фашистські орди наближаються до Києва. Одержано наказ: усю кіноплівку, що збереглася в сейфах, знищити. До берега підїхала вантажна машина. Ми поспішаємо, скидаємо скриню з плівкою. Одна скринька розбилася, і з неї покотилася коробка. Дивлюся, «Останній лоцман». Невже негатив? Хочу відкрити, але коробка зігнулася. Хтось, пробігаючи, гукнув: «Чого вовтузиться? Кидайте мерщій у воду! Хіба не чуєте — тривога!» Нарешті відкрив коробку: так і є — негатив. Виходить, не залишиться й сліду... Знову пробігає хтось, скинув скриньку у воду. Високо піднялися бризки, впали на обличчя. Витер кулаком очі, подивився на бульки: глибина тут, глибина... Весь негатив «Останнього лоцмана» пішов на дно.

У моєму житті це була четверта війна. Я розумів, що війни гублять ще й не такі цінності. І все ж серце стиснув невимовний біль.

(«Вітчизна», ч. 10, 1962. Київ.)

ГАРНИЙ ПОДАРУНОК ДІТЯМ ШІСТЬ РІЧНИКІВ

“СОНЯШНИК”

оправлені у три великі книжки
(у кожній по 440 сторінок друку):

1. За 1956 і 1957 роки — ціна: 6.50 дол.
2. За 1958 і 1959 роки — ціна: 6.50 дол.
3. За 1960 і 1961 роки — ціна: 6.50 дол.

Купіть ці три книжки і позбавтесь клопоту: що дитині дати прочитати, чи що їй прочитати, бо

● У цих трьох книгах знайдете відповідні матеріали на кожному пору року, на кожне політичне чи релігійне свято.

● У цих трьох книгах знайдете матеріали з історії та географії України.

● У цих трьох книгах знайдете твори найкращих сучасних дитячих письменників і письменників-класиків.

● У цих трьох книгах знайдете багато добрих ілюстрацій майже до кожного твору. Обкладинка кожного числа видрукувана у двох кольорах.

Книжки гарно оправлені в полотно, із золотими витискамм.

Замовляти в “Нових Днях”.

КРУТИ

В мороці неладу, в п'їтьмі підлот —
 Ваші пісні молодечі,
 Льот ваш орлиний, нестримливий льот,
 Льот крізь вітри і хуртечі!
 Що там, що вперше з рушницею ти,
 Що там, що тому п'янадцять, —
 Так хороше вам на ворога йти,
 Співом гучним захлинаться...
 Хай вам вітри вибігають на шлях,
 Просять вернути, голосять, —
 "Щоб наша доля..." — лунає в полях,
 "Щоб краще в світі жилося!.."
 Хай ще зловісніше тьмариться рань,
 Голови юні тим вище...
 Як на параду, йдете ви на брань,
 В простори гроз, як на грище.
 ...Стрінулись. Казать ворожюю злість
 Ваші розгукані стріли!
 Псами-б на вас позривалися з місць
 Тріскотні вкрай скоростріли!
 Лавами — ворог... Ось кинувся він,
 Котить на ваші окопи...
 О, вже не лежачи і не з колін
 Лити крицеві окропи, —
 Виросли враз ви, немов на наказ...
 Тільки чому це, орлята,
 Тільки чому ця тривога у вас?
 Чом' занімала гармата?
 Чом це шодруга рушниця — німа, —
 Голосу бракло у зброї?

— "Дайте набоїв!" Набоїв — нема.
 В полі далеко набої.
 Сталі — не стало. Зостався хрусталь.
 Як з хрусталем проти сталі?
 Люто співає ворожая сталь,
 Б'є — розбиває хрустали.
 Сніже, так в нього нема голови, —
 Нащо йому підголов'я?
 ...Як захлиналися співами ви,
 Так захлинулися кров'ю.
 О, ви уміли за Неї лягти,
 Мужньо лягти і діточо,
 Вміли холодную млу пропекти
 Жаром багряних сорочок!
 Ваша загуба за Весну ясну,
 Ваші зарубані весни —
 Громом в німоти байдужжя і сну,
 Криком кривавим — воскресни!
 Сходять нам ваші негасні сонця,
 Дзвонять серця ваші вічні,
 Ваші квітневі, травневі серця,
 Квітні, посічені в січні...
 У клекотінні — святі корогви,
 Клекоту повні — прапори...
 Ми під кипінням їх радо, як ви,
 В буряні рушим простори;
 Радо на сурмний задуднимо зов
 Ми по шляху грозовому,
 Тому крутому, що з Крутів пішов,
 Непереможному тому —
 І коли кинем на ворога час
 Незагладимої скрути,
 Взнає він добре, про віщо для нас
 Крикнули кровію Крути.

Д-р Микола АРКАС

НАШ СТЕП

(Продовження)

Зі степом відбувалася майже митьова метаморфоза. Весело цвірилися горобці, голуби з плескотом літали, вились угору й довго кружляли над закинутими в степах хуторами; виходили з будок собаки погрітись на сонечку, старий котяра вивертася на присьбі, підставляв промінню своє пузько; весело іржали коні, б'ючи копитами; ревла худоба, сподіваючись вигону на пасовиська, сонечко повзло по шибі, розправляло свої жовтогарячі крильця, поцятковані чорними крапочками. А коли вже сонечко об'явилося, — то й справжню весну з собою принесло. Покривалися бруньками й смарагдовими пелюстками дерева, а з верби, що рясно приоздобилася котиками-сережками, радісно озивалася птичка: «Покинь сани, бери віз!»

На пагорбках, на осонні узлісся, з'являлася перша травичка й перші квіточки і швидко розстилали по чорнозему свій пахучий килим. Білі хмаринки, повільно плинули в небі, борознили степ линучими тінями; запашна пара слалася по ньому, сизіла в соняшнім промінні і тоді, як ніколи голосно, з балок та байраків відгукувались

луни. А в блакиті небесній чорними краплинками пурхали, перекидаючись, жайворонки і пісня їхня здвєнала дзвіночками.

Зацвітали тоді, в ту радісну пору, провісники весни — степові тюльпани та запашна конвалія, розкривали свої пахучі пелюстки фіялки, пишались блідо-фіолетові брендушки, первоцвіт і блакитні проліски, розпускався білий шафран, рожеві бульбокодії, розмаїті гусятники, скрізь жовтіла кульбаба, у низинах — білий і блакитний ряс, сині, лілові, білі та жовті анемони, що звалися теж сон-травою або сон-зіллям, жовтець та гарні, але отруйні крокуси.

Польові гіяцинти викидали стрілки з пурпурним та лілово-бузковим цвітом, мерехтіли дзвіночки-дзвонички; по схилах балок — дикі, повноцвіті півонії та ясночервоний чернець. По садках наливалися кетяги бузку, а в плавнях — рожеві лозини шелюги, покривалися духовитими пуп'яшками цвіту; верби рясно вкривалися котиками-сережками й сила-силенна інших трав пнулася тоді до весняного сонця.

Чорні й похмурі, ніби мертві, хащі чагарника теж оживали. Разом зацвітали тернища, — схо-

вище-притулок вовків під час зимових буревіїв, — і вишняк. Терни рясно оздоблювалися білосніжними чашечками квіття, вишняк, такими ж рясними блідорежевими; світлочервоними краплинками миготіли в степу куцисті дерева дикої броскви, прянопахучий, білоцвітий глід вплітався в тернища разом з шипшиною та дерезою; рожеві пелюстки шипшини, як пишні кетяги, красувалися в чагарях. Тоді ж цвіла черемха, солончаки заростали червоною жорсткою травою, а равлики та слимаки скрізь прокладали срібно-лискучі стежинки.

І не схаменешся, бувало, як по степу лине вже духовитий аромат «чепчику» — чебрику.

Чарокрасним бував наш степ у квітні - травні, коли соняшний жар не встигав ще висушити ґрунт. Тоді тирса зеленіла ще молодим жмуттям майбутнього остя, цвіли золотисті горицьвіти, жовтозілля, смачний козелець, всілякі дрібноцвіти, душиця, одхасник, татарське зілля, слався й синів хрещатий барвінок в підкущі чагарника, у плавнях під вербами, млів на сонці молочай, отруйний блекота й, так само отруйний, жаб'ячий мак, ніжні волошки; де-не-де вже й вовчий мак об'являвся, як розкидані рубіни по барвистому обрису; лилово-сині дзвіночки обвила вже берізка, викинувши білі квітники на порскім стебельці; по перелогах розіслалась разом з тирсою ковила; гнучкий, як ремінь, петрів батіг, рясно облямувався лазоревим розетком, під ним прослався спориш; а з лугів дихнуло білим лататтям, розпросторювала свій аромат рута-м'ята, рябів дикий щавель кетягами червонявих зерняток, а з ним і щавель кінський; пнувся вгору високий коров'як і подорожник виганяв зелені стрілки. Мишій, пирій, тонконіг, всілякі мітлички заткали геть чорнозем.

Таж ні один ботанік, здається, не знає всіх трав нашого дикого поля!

Тоді ж розпускала золотаві грозна куциста дереза, срібляві пластівці-таволга, зеленів на вогких місцях верболіз.

Надрічні дрімучі ліси вже прикрасилися давно листом; гаї та діброви, байраки та яруги обернулися в зелену дубу, а плавні та луки — в барвисті перські килими.

Але вже в кінці травня спека давалася взнаки, вступало в свої права палюче степове літо; ниділи й зав'ядали вологолюбні трави, губили жовклий лист, ніби восени; помалу степ утрачав свою барвистість, ставав чим далі, тим одноманітнішим, як стерня на ниві. Зелень тоді скупчувалась довкола ставків, по течіях рік, у затінку байраків та лісів, на луговинах та в плавнях.

Розкошували в той час зіновать, медунка, запашне буркун-зілля, синяк, жовтий дрік, біла кашка, різні астрагали, шальвія, залізняка, смілки, різні степові гвоздики: зірки і зірочки; польовий ромен, жовтяки, наш славний катран, розмаїті васильки, зміячки, білий і рожевий серпоріз-деревій, приворотень, дикий горошок: білий, пурпуровий, фіолетово-лиловий та, особливо гарний, ясночервоний. Їм ще не заважало пекуче сонце, як жовтоквітій жимолості — мороз.

На цілковито випраглім ґрунті, на піскуватих перелогах, що де-не-де подибувались у степах, пістряво рясніли сухоцвіти-безсмертники,

пишався чортополох, чорнобиль, глуха й палюча кропива, золоте зілля з золотими шипами всуміш з буддьячям та реп'яхами, гарновида собача рожка, різні молочайники, лобода та сизий курай.

У середині літа, тирса-ковила виганяла довгі, що з віддалі здавались срібними, шовковисті султани: степ одцвітав й ставав жовто-сірим; одноманітність його порушували тільки хащі чагарника, нев'януча зелень коло рідких ставків, дрімучі побережні ліси, позаплітані, мов павутинням диким хмелем.

У другій половині літа, степ вигорав від спеки, сонце пражило несамовито, земля репалася й твердла так, що удар кінського копита здавався ударом по криці; по степу гуляли вихри-крутні, здіймали кураю до неба, вставали марева, тремтіли-миготіли над обрієм; від спеки навіть небо сивіло димною каламуттю.

Ось тоді й траплялися страшні степові пожежі. Їх часто закладала татарва, щоб унеможливити наблизитися запорожцям до Криму, а іноді, щоб викурити незваних гостей з татарських степів. Виїде татарський чамбул у степ, побачить, що вітер низовий, себто віє з півдня на північ, і глянть — запалала, запирскала, задиміла суха трава, заволокла димом усі округи; задихалися люди, задихалися коні, омлівали й гинули в огні.

У цю пору в степу виднілися тільки польові айстри, ніжилися під палким промінням кропива, сизий полинь, той же чортополох та чорнобиль і будяччя. Полинний дух, гіркуватий і терпкий, віяв по степу, змішуючись з духом прогрітого ґрунту, з ароматом чебрика та нидіючих трав. Під ними, по самій землі, слалися зловредні «кирці», що дожили ще до моїх дитячих літ; найбільший ворог то був босоногого подорожника, найбільшим ворогом був і моїм.

Густозеленими рунистими кущами їжилось золоте зілля, наш степовий кактус, погрожував надзвичайно міцними глищами-колючками: зважся, сядь! Шурхотіло воно і я одного разу поночі таки сів; наслідки були катастрофальні: розбите кохання й глиці у місці, на яке сідають... Сорок одна колючка! Ганялось тоді за вихрами перекотиполе, скаженіли гедзи, мордували скотину, коней та людей, зловіщо бзучали джмелі й шершені; земляні оси та дикі бджоли переймалися агресивною войовничістю, сновигали у сухотрав'ї огидні тарантули, сколопендри і, особливо небезпечні в ту пору, гадюки: ужалить і смерть!

Сумним, невеселим став тоді степ, сонце немилосердно випалювало його, навіть пташок не було видно; майже вся Божа твар принишкла, сховалася у холодок, звірина купчилася коло рік та ставків, коло степових джерел, які де-не-де в кручах та балках вибивалися з-під землі.

Жайворонки, одначі, на спеку не зважали і, весело виспівуючи, потопали в небесній блакиті; не зважав на неї й орел-беркут, повільно кружляючи у вишині. Стрекотали в пов'ялій траві коники й пильні вихри гуляли по полю...

**

Весну несло в степи з казкового Вирія, на своїх крилах, перелетне птаство. Ще не рухнувся на ріках лід, а деяка водяна птиця вже

була тут. І нехай розгуляється запізнена віхола-метелиця, нехай, на день-два, ударить мороз, сніг вибілить обшари, — цвітуча жимолость і весняний щебет, радісне перегукування птичок свідчили, що весна на порозі. Величезні окрилені армії лінули з півдня, ніби незлічимі ескадрильї найрізноманітніших літаків: тут були і важкі бомбовози, шустрі винищувачі, повільні біплани й турбіннові блисколетці; були тут і гідропляни і, навіть, гелікоптери, що коміть падали на землю.

Одні летіли поодиноці, інші — гуртом, цілими зграями, вроздріб і купно, струнким шиком і юрбою; одні летіли високо понад хмарами, інші знов низько, понад самою землею; одні — вночі, другі — удень, одні мовчки, другі — галасливо. А як різноманітно, вони шикувались, летючи! Одні летіли широким фронтом, ніби лавою, інші — ключами-трикутниками, ще інші — безладно, юрбою, низкою одна за одною або по кілька в ряд. У повітряному бездоріжжі була їхня певна, усталена, відома лише їм одним, дорога. Кожна птиця знала куди вона летить, хіба що буря на час збивала її з шляху. Орієнтування птиці було для нас незрозуміле, дивовижне. Де ж ті віхи, напрямкові покажчики? Як птиця знаходила свій торний, але невидний шлях?

Ні віх, ні покажчиків, ні самого битого шляху не було, а птиця, тим часом, уже на місці, коло мети свого перелету, на літнім своїм пасовиську.

Летіли, летіли без кінця-краю, роїлись, звивались і розвивались, збивались до гурту, розпорошувались, шугали врозтіч, разом, як одна, — вгору, разом, як одна, — вниз; на лету шикувались, перешиковувались і гомін розлягався в повітрі: шум, шелест або плескіт крил, висвисти, сокотіння, хорхання, крикання, кевкання, гергіт, скрекіт, кахкання, суремні кличі, курлюкання, глухе рокотання, ячання лебедів, лелекання чорногузів. І не знати було чи то земля стугонить, чи в небі щось діється.

Летіли ключами журавлі, курликами, перегукувались, ніби кликали з собою в далеку дорогу. І думки-мрії летіли за ними, за далекі туманіючі степові овиди. Пам'ятаю, як, одного разу, вночі, за повновидого місяця, ключ журавлів на мить заслонив його й мені, хлопчині, здалося, що то янголи кудись спішать.

Ось закукувала в гаю віща зозуля: знала вона літощот кожної людини; спитаєте її скільки вам судилося прожити, і вона зараз же, без роздуму, одкукує вам життєві строки.

Тиждень-два і, десь у діброві, озивався перший несміливий, ще хрипливатий, тьохкіт соловейка; ніби співець, що випробовує свій голос перед виходом на естраду: тьох-тьох — і мовчок, тьох-тьох — і прокашляється...

Повновидий місяць випливав з-за могили, розкидав чари по степу, будив тіні, розсилав їх по ярах та балках; срібні тумани слались над лугами й левадами, «котилися» по долинах, поле загортали; над ставком ходили в саванах білі привиди, п'ялись угору, припадали до води, звивались, вели хороводи казки.

Місяць все вище й вище плив по небесному морю, пригасали на його дорозі зірки, пухкі хма-

ринки обвивали його шовковим руном. Запашна, але ще холоднувата, ніч ходила степами:

Тиха нічка, добра мати...

Приникала вона до глибоких яруг, до могил крутосхилих, ішла побережними кущами, темними шатами крила ліс; а місяць зазирає у озерця та ставочки, перекидав сріблявий міст через річку, вабив у свою таємницю.

Задеркотів десь в травиці деркач-непосіда, ухнув й зареготав у діброві див-сич, «кличеть врьху древа», з могили сумовито озвався пугуцько, перелетів на якісь руїни й заплакав. Шурхотіли крилами кажани, в'ючись у повітрі, сторчма шугаючи вгору, зі зловіщим скреготом припадаючи до землі. Лунав хорал цвіркунів і здавалось, що то степ співає.

І раптом залунала солов'їна пісня, зарокотала на всі лади, задзвеніла, заклекотала, млосьно заквилила, палко, жагуче застогнала; і увесь гай прокинувся зненацька, затьохкав, защебетав, затокотів, затирликав. Десятки соловейків зразу ж відгукнулося на співучий заклик свого отамана і розляглася їх пісня в степу. Все принишкло, як зачароване, навіть див-сич біля свого дупла на старезнім дубі, навіть невгомний деркач у полі, навіть скреготливі кажани, навіть пугач на старих руїнах; не підпідьомкали перепели, попасуючись, не хававкали перепілочки; заслухався й повновидий місяць, ставши над гаєм, обливши його палуки сребром, блистками розсипавши своє світло по ставку, прислухався до одвічної пісні життя, тріумфуючого кохання. І тільки одним пустотливим зайчиком було байдуже; гралися вони, беркицькалися на лужку, бавилися в довгої лози.

Аж ось, далеко, далеко на краю світа, десь за степовим обрієм, об'явилось ледве помітне смугасто-полове павутиння; поволі, небосхил проткав темну пелену свою мутно-молочними смугами. Смуги ті ширились, простягались, ясніли щохвилини все більше, все помітніше. Ось уже увесь схід заповнили вони; темрява неохоче відступала на захід, куди сховався місяць; там вона густіла, скупчувалася, нагромаджувалася, неначе готуючись дати одсіч світлу, і зірки там мерехтіли незвичайно яскраво, а на сході — гасли.

Ніби світло-рожеві стріли пронизали раптом схід і враз змовк солов'їний щебет, ще дужче заклубилися в логовинах та плавнях тумани, ніби входили в землю:

*Мрзкнеть заря, свєть запала,
Мзгла поля покpыла,
Щекотз соловіу успе...*

Рожевоперста Зоря-Еос простирала шлях Сонцю і якими ж феєричними, якими казковими й мнливими, несказанно прекрасними, барвами-самоцвітами оздобляла вона той шлях світовому Владиці! Усі барви. Усі їх відтінки там були; були там і барви, яких не може назвати людська мова.

Блідо-зелена заграва гаптувала фіолетовими, жовтогарячими, лиловобрунатними, навіть, сивими, перемичками; жовть — синню, синь — сиззю. І враз схід зблід, побілів, порснули в

НОВІ ДНІ, СІЧЕНЬ, 1963

небо рожеві стріли, небосхил запалав ясночервоним огнем; як стрільчастий німб, метнулися вгору фарбисті смуги і з-за обрїю, бистрою ходою вийшло велетенське та палке Сонце.

Щез німб, щез барвистий гапт небосхилу, позгасали зірки й ніч, забравши з собою пїтьму, пішла за степи, пірнула в зелене море. Дихнув легенький вітрець, запашний, як божественна амбра, дихнув й розігнав імлу-тумани, посріблів степ росами, розсипав золото по листю дїброви, ніби золотим піском покрив схил балки, а потім стих і запанувала в степу тиша, тиша світанкова, чарівна, лунка. Далеко тоді йде луна, многоголосо відгукується.

Так з пів години і тишу порушив новий подув вітру, на цей раз жвавїший, бадьорїший; пішли срібнозолоті хвилі степом і разом степ ожив, на всі лади став славословити Життедавця. Прокинулося птаство, прокинувся звір, прокинулася комашня, жучня та метелики; заметушилися й заскреготали сороки-білобокі, чубаті одуди, дарма, що смердючки, бундючно й гордовито засновигали на лужках, дятли-довбуни тактом будили лісові хащі; дятли бували малі й великі, пістрявопері й з білою спинкою, сиві й зелені, зелені з сірою голівкою; великий, чорний дятель або жовна стукотів дзьобом, як кулемет. На плесі об'явився черногуз, заглядившись на пуголовків, стояв, як зачарований, на одній ніжці, махнула крилами чапля, ударила ними по кіяхах куги й зникла у верболозі протоки; в очеретах закрюкали дикі качки, засокотїли, загельготали дикі гуси, зачали лебеді, зачервонїв огар, озвалися крижня з крижнем, чирки плюхалися в затоні, рухливими клубочками заборїкалися в блакиті жайворонки, голосно розлягалася їх пісня; сорокопуди рядком обсіли сухе гіляччя старої верби, покиваючи голівками, про щось радились; замаячили далеко в степу отари дроф, хохітви вигрївалися на соняшнім узбіччі балки. Божі птички-ластівки й стрижі-жидки, що гніздилися в норках балчаних круч, як стріли, низали повітря; як немазаний коломазью циганський віз, скрипіли

THE POST HOUSE TRAVEL BUREAU

2402 Bloor St. W., Toronto 9, Ont., RO 7-7589

полагоджує справи ВСІХ РОДІВ ПОДОРОЖІ в Канаді, Америці та в цілому світі: літаками, кораблями та автобусами. Поради та полагоджування документів —
безплатно.

За інформаціями звертатися українською мовою та з повним довір'ям до представника фірми

п. МАРКІЯНА КОГУТА

Урядові години: від 9 ранку до 6 вечора.
СЕРЕДА, ЧЕТВЕР і П'ЯТНИЦЯ до 9 веч.
СУБОТА до 5 по пол.

ракші, синички бавилися на лету; у траві запідпідьомкали перепїлочки, заверещали курїпки, зграями мандруючи по степу; то сонливо курлюкаючи, то жагуче стогнучи, озвалися горленки, заграла на сопїлці іволга, а потім, — нате вам, — занявчала, як кішечка; чорний кос задивився на метелика, дрозди нишпорили в траві, розгрібали кігтиками морїг; а дрозди ті були різної породи; сірий з жовтуватим черевцем дрізд-спївун, дрізд-білобровець з жовтими смужками під очима, дрізд-рябинник з сірою головою й темнубурою спинкою, нарешті, найбільший, зверху сірий, а знизу білий. Гуртом, з шипїнням, метнулися кудись шпаки: лет шпачні нагадував шум раптового дощу, що б'є по листю; на узліссї сойка перелїтас з дерева на дерево. Видавався на лови бистрий яструб, меткий кібець полював. Чи гаючи на жертву, завмер, розпластався на крилах хижий шуліка, майнув гордий сокіл, як орел, супутник нашої колишньої слави, кречет-білосор, а іноді й чеглик. Сокіл-ловець звався рарогом; князі й вельможі на ловах без нього не обходились; але тепер був він сам собі пан, ніхто його не чїпав, не приручав. Мишоїд-боривїтер прокинувся в покинутих руїнах й виглядає мишей, весело стрибали по віттю щиглики, а по очерету — очеретянки. В лугах та левадах, вели хороводи журавлі:

... Гей, на горі, на горі,
Гей, на горі, на горі, —
Там ходили журавлі...

Закружляв орел у піднебессю, орел, беркут степовий.

А хто бачив золотого птаха над степами? Я його бачив один тільки раз. Перед самим світанком, коли на сході починало вже палахкотїти, високо, високо в небі я спостерїг великого золотого птаха, що линув кругами. Я не стїльки здивувався тому степовому диву, скїльки злякався його, дременував додому і до батька. Але тато мене заспокоїв: «Нїчого дивного й страшного ти, синку, не побачив, протє, справді, був свїдком дуже рїдкого явища, бачив бо ти орла удосвіта, коли по землі слалася ніч, а у вишині гуляло вже соняшне проміння, воно і впало на орла».

А яка безліч іншого птаства висвистувала, виспївувала, пищала, цвїрінькала, чиргикала, щєбетала, тьохкала в зеленому морі, по степах, по лісах, у чагарах та байраках і тільки соловейко мовчав, ждучи свого сонця — чарївного місяця.

(Далі на стор. 30-їй)

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545

(at Dovercourt)

КУШНІРСЬКА РОБІТНЯ

Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

ПЕРЕД НЕВИЖАТОЮ СМУГОЮ

Їх багато, молодих і завзятих, сором'язливих і зухвалих сумнівом і вкрай самовпевнених, друкуються в нашій періодиці, видає свої перші, інколи другі, ба навіть треті збірки. І все ж з десятків імен молодих поетів привертає загальну увагу лиш кілька; з строкатого розсипу віршованих рядків у нашій пам'яті лишаються строфи тільки поодиноких співців, тоді як інших ми забуваємо одразу ж, скоро перегорнемо сторінку. Ми часом читаємо твір, про який поблажливі й запобігливі критики вже встигли написати чергового панегирика, мовляв, у нашу літературу прийшла нова, свіжа сила, і з подивом відчуваємо, що, крім ніяковости за критика й хваленого поета, в нас не заворушилось ніяких інших емоцій. І разом з тим нас раптом вражає поезія ще не відомого нікому автора, і ми, навіть без допомоги критики, близько беремо її до серця й, хтозна, може пронесемо через усе своє життя. Трапляються поети, що після кількох творів стають загальнознаними, широко популярними, тоді як чимало інших, навіть і після двох-трьох збірок, лишають свій слід тільки в бухгалтерських відомостях на гонорар. Одне слово, не всім дано «глаголом жечь сердца людей»...

У чому ж секрет успіху одних і творчої безпорадності інших? Передусім, треба констатувати, що нам набридло читати в молодиків переспіви старих, а в старих — переспіви самих себе; передова стаття, яку ми прочитали уважно в газеті, не захоплює нас у журналі в формі вільного заримованого переказу; наша пам'ять не може задержати імен цілої плеяди поетів, дарма що ми їх бачимо раз-у-раз на сторінках газет та журналів у дні урочистих свят і подій, коли до цих поетів тільки й сходять їхня дивовижно автоматична муза; нас не вразять поетичні виверти й крутиголовки окремих «новотворів», бо ми свого часу досить надивились їх у наших футуристів, панфутуристів та інших майстрів словесної еквилібристики. Ми шукаємо в поезії правдивости, природности, глибокої думки й оригінальності. Ми хочемо почути від молодого поета, кажучи словами молодого поетеси Ліни Костенко, не низку «байдужих фраз металу нетривкого, думок затертих і порожніх слів», а нове, його власне слово, що в якійсь мірі здатне зворушити наші почуття й дати пожиток нашому мозкові. Ми простимо молодому поетові, якщо він висловлюватиме нам думки, які ми вже чули десь і колись, аби лиш вони були подані в новій для нас формі. У тої ж Ліни Костенко ми, прочитавши кінцівку одного вірша: «Як жити, зачепившись на мілкому, то краще потонуть на глибокому», одразу відчуваємо відоме з фольклору твердження: «Як упасти та забитись, то хоч з доброго коня», але цю перефразу ми сприймаємо як нову думку поетеси, бо її втілено в нову, відмінну, оригінальну форму. Отже чи не оригінальності насамперед шукаємо ми в молодого творця? Мабуть, що так, бо нас більше

улаштує навіть «стара свита, та не так зшита», ніж «молоде вино в старих міхах». Хоч скільки поетів у нашу, поживтневу, епоху й до неї присвятило теплих, сердечних сторінок Тарасові Шевченку, а проте ми цього року з великим захопленням прочитали, як нове слово про безсмертного Кобзаря, прекрасну симфонію Івана Драча «Смерть Шевченка».

Оригінальність! Як це слово часом пантеличить декого з тих же молодих і нерозвинених, які, стверджуючи себе, намагаються якомога дужче й подалі відштовхнутись від попереднього й попередників! А втім, це — природний первинний творчий організм згодом, у міру змушніння, перейде, як тільки певніше почує під своїми ногами ґрунт тої ж таки старої праматінки землі. Змушнівши, молодий творець доцільно відкине те, що пережило себе й стоїть на заваді до руху вперед, обірве остаточно «ті пута, що в'язали нас з давнім життям», але не відкине, ні — забере з собою в дальню путь ті думки й почуття, що вели колись близьких і далеких предків через їхні епохи, бо на всіх роздоріжжях історії справжній творець-громадянин не міг і не може не відчувати зв'язку з минулим і відповідальности перед майбутнім, подібно до Івана Франка, коли він признавався колись, що «від сорому, який нащадків пізніх палитиме, заснути я не можу». Такий творець, що вийшов з народу й працює для народу, не погордує взяти з собою те краще, що створили його попередники, й пронесе його як естафету з минулого в будучність. Це і є те наступництво в кращому розумінні цього слова, без якого неможливі поступ і культурний процес живих народів.

Саме з погляду такого наступництва ми підходимо до творчості молодого поетеси Ліни Костенко в пору її творчого змушніння, позначеному збіркою «Мандрівки серця» та поезіями, друківаними цього року в журналі «Вітчизна» й газеті «Літературна Україна».

У першому вірші «Мандрівок серця», що являє собою, так би мовити, поетичне кредо й мистецьку програму поетеси, ми читаємо:

*Я — жниця поденна.
Тяжка моя нива.
За ціле життя я не вижну її.
Але запитайте —
чим я щаслива?
Припливом снаги дивовижної.
Хай спека обпалить. І злива оплаче.
І стомлені руки занують вві сні...
Я — жниця довічна.
Працюю терпляче.
За радість труда.
І за тисячний сніп.*

Щось невловимо споріднене вчувається нам у цих рядках Ліни Костенко зі словами Лесі Українки:

*Я на вбогім сумнім перелозі
Буду сіять барвисті квітки,*

*Буду сіять квітки на морозі,
Буду лить на них сльози гіркі.
Я на гору круту крем'яную
Буду камінь важкий підіймать
І, несучи вагу ту страшную,
Буду пісню веселу співать.*

Ми відчуваємо цю спорідненість не в художніх засобах — ритмі, рими, образах, а в тій ідейній тональності, що немов би через сімдесят з лишком років перегукується з поглядами на художнє слово великої попередниці, коли Ліна Костенко не тільки в химерному сні, а й у своїй творчості обирає собі з багатьох доль саме ту, за яку «треба платити життям», хоч вона принесе тільки горе, бо в той долі —

Поезія — рідна сестра моя.

А правда людська — наша мати.

Чи не від Лесі Українки наша молода поетеса засвоїла, оглядаючись на минуле, що:

*Правдивій пісні передзвін кайданів —
то тільки звичайний акомпанемент?*

У цій спільній тональності нема й тіні епігонства, нема й крихти наслідування, тут чується лиш спільний ідейний ключ. Це не тільки не зменшує оригінальності нашої сучасної талановитої поетеси, а навпаки, — ще більше підкреслює її й ті художні форми, у яких вона проступає перед нами нині, в епоху космічних польотів і кібернетики. Бо Ліна Костенко — наскрізь сучасна, сьогоднішня. І мисленням, і образністю, і тематикою, і своїми ідейними прагненнями. Якщо вона й згадує ненароком, що «мій прадід був

запорожцем, водив за пороги байдари», або констатує, що «бандури будять минуле», то це лиш короткі ремінісценції, які не визначають її творчої біографії, бо Ліну Костенку, як і її сучасників, — «сурми в майбутнє звуть». Над нею не тяжить сумна минувшина, як то бувало раніш, коли в нашій літературі з покоління в покоління передавалось тугу по втраченій ілюзорній волі й журбу над степовими могилами. На мить поетеса може оглянутись на степ, де:

Погасли кострища стоянок.

У землю пішли племена.

*Забрали в холодні кургани
сокири, мечі й письмена...*

Але її чола не затьмарить традиційний смуток української поезії, бо все ж:

...в пута тяжкі клинописні

закована з давніх-давен,

в степу оживає пісня

давно замілілих племен.

Оптимістичне світовідчування, бадьорість молодого духу, цільність спрямованого вперед погляду — ось що виразно відрізняє Ліну Костенку не тільки від попередників, а часом і від деякого з її сучасників, які не від того, щоб і собі пожуритися, якщо не над минувщиною, то хоч над своїм, зовсім ще недавнім, дитинством. Оптимізм, віра в перемогу добра над злом не покидають поетесу ні на згарищах війни, не зважаючи ні на що,

в хаосі смерті,

в судомі нелюдського болю

**УСІМ НАШИМ ПОКУПЦЯМ
І ВСІМ УКРАЇНЦЯМ
РАДІСНОГО РІЗДВА ХРИСТОВОГО
УСПІХІВ І ЩАСТЯ В НОВОМУ РОЦІ**

б а ж а є

КНИГАРНЯ

А R K A

575 QUEEN STREET, W. — TORONTO, ONT., CANADA

Tel.: EM 6-7061

ЧАСОПИСИ,

КНИЖКИ,

РАДІО,

ТЕЛЕВІЗОРИ,

КЕРАМІКА та інше.

твори́ли життя
підвладні життю матері,

ні під час розгулу фашистської орди, що нищи́ла на вогнищах скарби людської думки й надхнення. У кінцевих акордах віршів Ліни Костенко на цю тему ми чуємо не мінор реквієму, а перші ноти урочистого гімну вічному, нездоланному життю. Бо діти, народжені в перший рік війни, були вже «солдати», що роком народжень боролися з роком смертей», бо над попелом спалених книг однаково «витають думки нетлінні, бринять неспалімі слова»...

Лиш рани святого Якуба десь у Щеціні не викликають звичного відгуку в поетеси, бо той Якуб — «не був живим, а був святим і камінним». До речі, Бог і святі час від часу мелькають у поетичному словнику Ліни Костенко, але їхня функція чітко окреслена лише справами грішної землі й людських вад. Чи то буде «Пан Бог, що сотворив нашу планету», чи дерев'яний ідол із срібною головою на Боричевім древньому узвозі, чи негритянський чорний бог (антитеза білому дияволу), однаково — бог у Ліни Костенко завжди земний, він може викликати тільки іронічну посмішку над собою й тими людськими відносинами, що так чи так з ним пов'язані. Верхом іронії, ба навіть сарказму нашої поетеси щодо небесних діл земного бога є блискуча сатира «Сьоме небо», де «земного батька простого сина», який «в боги потрапив випадково», показано в образі сучасного пихатого бюрократа в сонмі лакуз на сьомому небі. Цей новий бог, протилежно до біблійного Саваофа, який з глини сотворив людину, вражає нечуваним чудом, перетворюючи самодостатню людину в ...податливу до тиску, безлику глину!

Сатиричною стороною своєї творчої вдачі Ліна Костенко повертається інколи й до наших літературних справ, де, ніде правди діти, частогусто багато «поезій випадкових з нічого й ні для чого виника». Не порядком самовихвалення чи самореклями (що в нас трапляється часом і в поезії і в прозі), а вболіваючи за пустодзвонні ямби та хорей, поетеса цілком слушно каже:

*Зроби супутник із добра такого, —
напевно,*

вище б носа не злетів.

Ось поетеса спинилась перед постаттю ганчара, цього нашого народнього митця, що вправно й любовно робить на спожиток людям глечики й горнята. Сивобровий майстер лагідно дивиться на базарі («не осторонь, не крадькома!»), як люди, вивіряючи його продукцію, дають тим горнякам щигля в боки.

*Сміється майстер. Він багатий
не так тим виторгом, мабуть,
як тим, що всі його горнята
отак малиново гудуть!*

Але нараз погляд поетеси переходить від замилювання ганчаром та його працею до нашої поетичної продукції, і з неприхованою іронією Ліна Костенко питає:

*Ну, а цікаво, що б за вигляд
тут дехто із поетів мав,*

*якби при них такого щигля
хто-небудь їхнім віршам дав?*

На це дають відповідь продавці в книгарнях і працівники бібліотек, які в один голос скаржаться, що наш сучасний читач не купує й не бере читати стоси залежалих поетичних збірок. І, на жаль, правда, часто буває на їх боці... Є автори, які так зарекомендували себе своєю, зробленою швидкісними методами, але маловагомою, як у космічних просторах, творчістю, що читацько одвертається одразу ж, скоро почує ім'я остогидлого йому автора. А проте збірки Ліни Костенко чи, скажімо, Віталія Коротича розійшлися за кілька днів, і навіть на полицях бібліотек їх не завжди знайдеш у тепер уже пошарпаному, зачитаному вигляді. Над цим слід замислитись не тільки працівникам Книготоргу, які визначили збірці Ліни Костенко такий сміховинно малий тираж, як 2500 примірників, що є буквально краплею в морі мільйонів читачів української книги (скільки вже говорилося й писалося про цю більше ніж дивну діяльність славного Книготоргу, а він «слушає да ест» тиражі й гроші! Чи не час уже нарешті, за давньою порадою діда Крилова «речей не тратити по-пустому, гре нужно власть употребить»?..) Замислитись треба й багатьом нашим поетам, бо на перевірку виходить, що наш сучасний читач, не зважаючи на чимало сприятливих до того моментів, ще не заслаб на ідіосинкразію або природжену відразу до поезії. Ні, цей читач таки любить поезію, тягнеться до неї. Але він вимагає, щоб у поезії не було «зерна неправди за собою», він прагне поезії справжнього, а не удаваного почуття, поезії думки й образного мислення. Видимо, ці слушні вимоги нашого читача в певній мірі задовольнили і Ліна Костенко, і Віталій Коротич, інакше масовий читач не потягнувся б так до них.

Справді, творчість Ліни Костенко приваблює своєю щирістю. Поетеса пише тільки про те, що вона глибоко осмислила, перетопила у своєму творчому горнілі, про що може говорити одверто, не лукавлячи з своєю музою. Ліна Костенко щира в своїй інтимній ліриці («Ти співав для мене», «Кохання, вірність», «Ми з тобою — як море і небо», «Біла симфонія»), де вона не вдається до пестливої млости й солодкової ніжності, що мало не стали канонам нашої інтимної лірики. Вона щира і в ліричній поемі «Чайка на крижині», в якій виразно звучать біографічні наспіви, і в суворій своєю життєвою правдивістю ліро-епічній казці «Мандрівки серця». Та самої тільки щирости ще замало для нашого читача. Бо щирість викладу — це, власне, та ж сама форма, тільки що — іманентна, внутрішня форма, що має обовлікти належно зміст. Сказана щиро правдя істина, що, мовляв, $2 \times 2 = 4$, може зворушити хібащо цілковитого анальфабета, якого ще пошукай на нашій землі. Сьогоднішній, культурно зрослий читач потребує не тільки щирої, а й глибокої в той же час думки, свіжої, а не безліч разів висловленої в інших.

Культура поетичної думки, афористичність вислову характеризують творчість Ліни Костенко. Хай кінцевим рядкам вірша, що становлять

афоризм, поетеса часто підпорядковує весь вірш, дещо зловживаючи дедукцією, але навіть вибагливий читач навряд чи поставить їй це на карб, бо він захоплено повторить слідом за поетесою такі її блискучі кінцівки, як оця: «ще не було епохи для поетів, але були поети для епох», він цілком пристане до думки поетеси:

*А все залежить від людських зіниць —
в широких відіб'ється вся епоха,
у звужених — збіговисько дрібниць.*

Ліна Костенко рішуче уникає будь-коли повторювати за іншими, що вже встигли висловитись на певну тему. Вона шукає не тільки нових образів і рим, але й нової позиції споглядання художнього об'єкту, шукає, так би мовити, іншого ракурсу. Ось тема про суд над Манолісом Глезосом. Скільки поетів різними мовами відгукнулось на цю подію, що викликала палке обурення всього передового людства! Звісно, і Ліна Костенко не могла обминути її своєю увагою. Але вона не пішла второваною стежкою, на якій стільки перед нею топталось, що годі вже відрізнити окремі сліди; Ліна Костенко присвячує свого вірша... конвойному Маноліса Глезоса, цій тупій потворній силі, яку приставили до славного сина Греції його судді. І що ж — ефект вийшов чудовий! Вивіши на суд людський цю нікчемну постать з автоматом у руках, поетеса яскраво показала нам у відбитому світлі трагедію сьогоднішньої Греції і велич її вірного сина. З цього прикладу численні аматори штампують ще раз переконатись, що «на світі можна жити без еталонів, по-різному дивитися на світ», як запевняє нас в іншому вірші Ліна Костенко. Ось ще один маленький етюд «Вогники», в якому поетеса короткими, але виразними мазками малює непомітну людську працю. Ті трепетні вогники, що блимають у всяку пору в темряві колій залізничних станцій, то є та сила, без якої поїзди не можуть мчати до інших далеких стан-

цій. Вночі — це вогники, в світлі дня — люди праці. Який символічний підтекст лишається за останнім рядком цього коротенького вірша!..

Ліна Костенко полюбила нашому читачеві за великий гуманізм її поезії. Він у неї не штучно-декларативний, награний, яким інколи напихають спритні поети свої віршовані рядки з холодним розрахунком, а — природний, органічний, що виникає з самого світовідчуття поетеси, її переконання, її великого серця. Чи не нейсконденсованіше проявляється цей гуманізм молоді поетеси в трохи розтягнутій казці «Мандрівки серця», у якій така ж конденсація вислову могла б дати ще кращий ефект. Не випадково ця надхненна пісня присвячена людині «з неймовірно великим серцем».

Природа, як відомо, не терпить порожнечі, і велике серце має бути теж чимось заповнене. Але чим?

*Може, радістю і розвагами,
може, гомоном вечорниць,
чи таємними ласками спраглими
чорнобрових палких молодниць?*

Але ні радість, ні дружба, ні наука не заповнили порожнечі великого серця героя казки. Не зарадило навіть щире кохання:

*Він дівчину зустрів біля броду.
Марив нею,
ночей не спав.
Голубину дівочу вроду,
як молитву, у серце прийняв.
Він би взяв її за дружину.
Та відчув у хвилину ту,
що й вона лише на крихтину
заповняє його пустоту.*

І поетеса посилає свого героя в мандри по світах, щоб заповнити ту крихту пустоту.

Мандрівник Ліни Костенко не марно пройшов довгий шлях пізнання добра і зла. Він бачив і безвихідну тугу усміхненої ВІЧНОЇ МАТЕРІ, яка усміхається тим, що народились, і оплакує тих, що полягли; він забрав у своє містке серце і втому селянських полів, і закам'янілий біль кровоточивого граніту на надгробках воїнів; його серце увібрало й «сліди кривавих побоїщ, середньовічних тортур, рани століть, яких не загоїш, чорні хрести і тюремний мур».

Увесь цей набуток повів Мандрівника до бою з потворою Василіском і дав силу взяти собі за бойовий клич заповіт полеглих:

*Ми згорали з сторіччя в сторіччя.
Але ти згоріти не смій!*

Витримати гіркоту поразок і здолати всі перешкоди допомагає героєві новий побратим, якого він наостаннє, в найтяжчі хвилини, знаходить у своїх довгих пошуках. Хто ж він, цей рятівник, завдяки якому кінець кінцем:

*по дорозі до рідного краю
йде мандрівник удалині?*

Виявляється, це — незламний дух самого Мандрівника, «непідвладний ні втомі, ні смерті», дух — юний і ясний, ЯКИМ ТИ Є САМ У СОБІ!..

Можна про самий тільки цей твір Ліни Костенко писати окрему статтю — такий він ба-

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оливи.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте негайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне задоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: EM 6-6539, EM 6-6530

гатий на філософські думки, влучні спостереження над людською психікою, чудові образи й глибокий підтекст. Та лишимо це на роздум читачеві, відзначивши ще раз перегук нашої сучасної поетеси з дальніми попередниками. Чи ж не є дух, який веде Мандрівника Ліни Костенко до перемоги, тим Франковим духом, що «тіло рве до бою, рве за поступ, щастя, волю»? Чи не про нього казав колись наш незламний Каменяр: «Підеш ти у мандрівку століть з мого духу печаттю»? Розуміється, мова мовиться не про формальну сторону творів, не про поетичний інструментарій, а про той прапор, який гідно колись несли наші великі попередники.

У поетів буває часто певне тематичне коло, в якому вони почувують себе найдужче й до якого час від часу вертаються. Та важко наперед передбачити, куди ще заведуть Ліну Костенко мандрівники її власного поетичного серця, занадто бо широкий діяпазон її художнього бачення й світовідчування: від готики Щеціна та конвойного Маноліса Глезоса через бабу Віхолу, що «на метільній мітлі приїхала, до «вагомої самоти» в блакитній прірві космосу й чумацького воза та чумаків. Тих самих «допотопних», за висловом Максима Рильського, чумаків, яких він так неперевершено чудово оспівав колись у своїй поемі. Коли починаєш читати вірш «Чумацький віз», один з останніх опублікованих творів Ліни Костенко, думаєш, що поетеса зробила екскурс у минуле не випадково-принагідно, а щоб розповісти степову драму наших прадідів, які «везли в степах, просмолені, чубаті, важчену сіль, тараню і чуму», й завершити вірш якоюсь осучасненою кінцівкою з притаманним Ліні Костенко оптимістичним спрямуванням. Поетеса образно показала нам і виряджання чумака в далеку дорогу, і повільний плин часу, коли «воли жували літо, печаті ратиць відміряли дні», і наостанку сцену смерті хворого на чуму бідолахи чумака, при чому художній малюнок цієї сцени, далекі, недалеко відбігає від клінічної картини:

*Росла у тілі передсмертна втома,
передписанна туга — у душі.
Полудрабок здригався під рукою,
гойдалось небо і пливло, пливло...
І, захлинувшись тугою терпкою,
лягав чумака пилюці на крило.*

Але ми помилились: поетеса цього разу зрадила свій ясний оптимізм, щоб дати несподівано вилитись дивному скепсису:

*А в небі сяє між своїм обозом
Великий Віз безсмертністю коліс...
Оце і вся різниця поміж возом
і мрією про той же самий віз.*

Чи вже ж тільки й того? Невже людській мрії тільки й судилося, що падати з вічного неба на тлінну буденщину земної тверді? Чи ж Ліна Костенко каже це? Ота Ліна Костенко, яку ми знаємо вже, як творця, окриленого мрією! Хочеться думати, що поетеса тут просто захопилась формальною стороною афористичного парадоксу, який підвів її на слизьке. А шкода, що на підмурок до цього ненового в своїй філософ-

ській концепції парадоксу пішов такий цінний художній матеріал!..

Серед тематичної розмаїтості творчого доробку Ліни Костенко впадає в очі її нахил до морської тематики, любов до моря і його людей, до чого, між іншим, чомусь рідко вдаються наші поети, дарма що Україна лежить на берегах двох морів, а морські походи Самійла Кішки та Петра

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Демолович

БУКВАР

Восьме видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Четверте видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Третє видання

Читанка для 3-ої класи

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

4. Петро Волиняк

Л А Н И

Читанка для четвертої класи

Третє видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.

Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
(Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

7. Петро Волиняк

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

Підручник багато ілюстрований, фотами, картами,
та схемами, стисло написаний, має багато
вправ і завдань для самостійної праці учнів, гарно
видрукуваний на доброму папері.

Ціна: у Канаді і США — 1.60 дол.,
в Англії та Австралії — 12 шіл.

Замовляти в «Нових Днях». Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

Сагайдачного дивували колись усю Європу. Вірші «Мій милий мандрівнику гордий», «Рибачка» й поема «Чайка на крижині» свідчать про далеко ще не вичерпані потенціально можливості поетеси в цьому «морському» напрямі.

Подібно до пісні, яку твориться, перш за все, для співу, а не читання її в усяких збірниках, поетичний твір пишеться, насамперед, для деклямації, для читання його вголос. Слухачеві поезії під час деклямації нема коли й нема як замислюватись над тим чи тим окремим образом почутого, він повинен сприйняти або відкинути його одразу, бо слідом за першим тиснеться низка інших образів. Тут, як у приказці: не зівай, Хомко, — на те ярмарок! Не зрозумівши чи не повіривши в чомусь авторові, слухач, а за ним часто-густо й читач попускає напругу своєї уваги, втрачає кінець тої нетривкої нитки, що в'язала його з авторовим задумом, демобілізує власну думку. З цього погляду кожна штучна метафора, невдалий, випадковий епітет чи загадкова шарада-алегорія стають гальмом до здійснення основного завдання кожного художнього твору, а поетичного перш за все — впливати на емоції людей. Тим то одною з перших вимог до художнього твору ми ставимо його дохідливість. Мова мовиться, звісно, не про приземлення геніального до рівня примітиву, не про примусове спрощення складного поетичного образу, а про те, щоб цей образ могло сприйняти якомога більше число людей. Адже поетичний твір пишеться не для вузького кола літературних гурманів або цілковитих невігласів у поезії, а для того широкого читача, який, кінець-кінцем, і визначає популярність письменника.

Важко збагнути «запашний обрій» чи там «палючий грім», бо ми з дитинства засвоїли собі, що обрій не пахнуть, а лиш завжди віддаляються від нас, а громи не обпалюють нас, а приглушують. Та проте, коли ми натрапляємо в Ліни Костенко на «білу тишу» або «холодний сон», вони не видаються нам нонсенсом, не вражають нас неприродністю, не дезорієнтують нас у поетичних закрутах, бо поетеса зуміла добром художніх засобів внутрішньо вмотивувати їх, зробити так, щоб вони не випадали з цілого комплексу понять даного твору. Отож у художній літературі може й запахнути обрієм, і грім може обпалити тебе — зумій лише донести це до читача, художньо йому довести.

Перейдімо до художнього інструментарію Ліни Костенко. Її метафори — образні, яскраві, вони легко створюють зорове уявлення й бажаний поетесі настрій у читача: «усохлий дуб, насупившись, рогато, червоний обрій настромив на ріг», «стогне завія до ранку, заламавши об ліс крило», «лягає тиша лісам на плечі»; одне й те ж явище, залежно від антуражу, вкладається в різні метафори: «вечір сонце пшеничне розкраяв і окрасць над полем залишив» (образ на сучодолі) і — «сонце, мов краб янтарний, сховалося за брили хмар» (образ на морі). Хороші в Ліни Костенко й синекдохи, на зразок оцієї: «очима світ у душу набира». Але навряд чи можна визнати за вдалі такі образи: «вітер блискавку вистругав» або «зелена шабля росту», бо в при-

роді далеко не завжди після вітру буває громовиця, а зелені паростки, як на око людське, більше скидаються на списи або ножі, ніж на шаблі. Надуманістю, а не відчуттям образу одгонить від фрази: «зливи ходили високі, як циркулі», і вже зовсім перечить одноманітно-повільному характеру об'єкта образ: «мжичка мала метушилася видрібцем». Не можуть не викликати подиву такі, хоч і поодинокі, а проте все ж затерті, а тому й безсилі епітети, як «кривавий світ», «нелюдський біль». Образне мислення Ліни Костенко могло б спромогтись на далеко свіжіші й оригінальніші.

Ці дрібні невдачі й недоробки, розуміється, аж ніяк не псують приємного враження від мовно-стилістичних засобів нашої поетеси. Окремо хочеться спинитись на мові Ліни Костенко. Серед багатьох своїх сучасників Ліна Костенко чітко відрізняється високою культурою мови своїх творів. У неї нема ні тої мовної розхристаності, поєднаної з лексичними злиднями, ні синтаксичної і фразеологічної безвідповідальності за слово, які, на жаль, інколи позначаються не тільки на дебютах молодих, а й на творах письменників, що вже здобули для свого імені місце в нашій літературі. Витримана в традиції живої народної мови й класичної спадщини мова Ліни Костенко багата на розмаїту лексику, характерні ідіоми та соковиті приповідки. Однак треба заради справедливості й дальшого успішного поступання нашої поетеси зазначити й кілька калюк, мабуть, механічно перенесених з мовної практики інших. «Серце робить вигляд, ніби слуха», замість — удає, ніби слуха; «відкрив двері», «відкриті двері», замість належного — відчинив, відчинені двері; «ледве до мене чорти не літають», «тюремник ледве не впав», де, замість недоречного тут «ледве», має стояти — мало (або трохи) не літають, мало не впав (тоді як у таких фразах, як, наприклад, «чорт так стомився, що ледве летить», «тюремник був такий кволий, що ледве стояв», прислівник «ледве» був би цілком на місці). Певно, й замість «темно, хоч виколи око», краще було б по-нашому: «темно, хоч в око стрель», або — «хоч око виткни». Поетеса могла б у фразі «тих розваг зникаючий слід» легко обминути невластивий українській мові активний дієприкметник «зникаючий», використавши якийсь звичайний прикметник — «тимчасовий», «мимохідний» абощо. Слово «видіння» нашою мовою означає процес, воно аналогічне російському «видение» і синонімічне українському «бачення»; тим то у фразі «що за видіння перед ним?» та в інших з таким же контекстом треба було б вжити слова — «видиво» (порівняти з висловом М. Рильського: «Щоглами струнками підіймався, як видиво прекрасне, Дніпрогес»). Диву даєшся, прочитавши в поетеси, що добре знає скарги народної мови і вдало користується ними, такий феномен: «як Стейніц вірив в дітище своє!» З діда-прадіда відомо, що наша мова ставить у слові суфікс *ИЩ* тільки в тих випадках, коли хоче надати слову зневажливого або іронічного характеру, наприклад, — бабище, хлопчище, страховище, очища; цього, як видно з контексту, зовсім не хотіла авторка цих рядків, то для чого ж

їй пантеличити масового українського читача, який слово «дітище» прочитає з наголосом на *И*, а не *І* і зрозуміє його не інакше, як тільки в зневажливому значенні. Російське слово «детине», яке механічно перелицювала поетеса на ніби українське «дітище», буде нашою мовою — дитя, дитина або, коли хочеться надати слову відтінку російського «порождение», — виплід (наприклад, «виплід дивного роздуму й вагань»).

Я суворо й прискіпливо підійшов до похибок, які трапляються ще в сьогоднішній творчості Ліни Костенко, бо — кому багато дано, з того багато й вимагається. Я глибоко певен, що наша молода поетеса звільниться від них у своїй дальшій творчості. Перед нею ж бо лежить,

кажучи словами вступного вірша її останньої збірки, ще велика невижата смуга, що «достиглим колоссям на вітрі бринить!» Тож побажаймо їй практично наслідувати пораду Тараса Шевченка:

*Роботящим умам,
Роботящим рукам
Перелогі орать,
Думать, сіять, не ждять
І посіяне жать!..*

Читачі й критика мають усі підстави сподіватись від Ліни Костенко і нових засівів, і гучних обжинків.

(«Дніпро», ч. 11, 1962, Київ).

Андрій КАЧОР

Визначний кооператор

7-го червня 1960 р. у місті Конкорд, в далекій і гарячій Австралії помер від розриву серця агроном Олександр Зибенко, визначний український кооператор і громадський діяч.

В українській пресі появилися короткі повідомлення про смерть цього передового громадсько-кооперативного діяча із заввагами, що основніша згадка про нього появиться згодом. З того часу проминуло 2 роки, а цієї заповідженої «основної згадки» в нашій пресі не було, не враховуючи короткої теплої згадки в «Свободі» ч. 153, з 11-го серпня м. р. за підписом М. Х. (мабуть, інж. Михайла Хронов'ята, близького приятеля Покійного).

Тому я, як колишній молодший співробітник О. Зибенка, дозволю собі хоч дещо про нього сказати, щоб ушанувати світлу пам'ять цього тихого, але великого працівника й великого українського соборника (походив із Катеринославщини, а у Львові почував себе краще на громадській роботі, чим не один т. зв. «родовитий» галичанин), та залишити слід його праці для майбутнього історика українського економічного відродження між двома світовими війнами в західній частині України.

Інженер Олександр Зибенко не був якимсь видатним національним героєм, ані народнім трибуном-політиком, ані високим достойником у громадській гієрархії української спільноти. Він не був навіть «надто видним» у кооперативній роботі, якій присвятив найкращу частину свого життя. Він був тільки звичайним солідним громадським працівником, «героєм» сірої щоденної праці і як громадський робітник мав свою «питому вагу», якої часто бракує громадським відповідальним діячам. Він в українській кооперації в Галичині і Волині в 1928-44 рр. був поважним стовпом, на якому тримався великий тягар відповідальності за успіхи, або неуспіхи, українського кооперативного руху взагалі, а його молочарського сектора зокрема.

Хто ж із нас, львівських кооператорів, не знав

цієї легко похиленої постаті, середнього росту, з чорною буйною чуприною, посрібленою вже інесмивини? Це була людина в повній силі, великої енергії, все зосереджена, яка ніколи не кидала слів на вітер, але кожне слово важила, надавала йому повного змісту і повної відповідальності. Зокрема, коли виступав на кооперативних з'їздах і нарадах у Львові, або на зборах низових кооператорів Волині й Галичини, куди часто виїздив, говорив коротко і дуже річезово, без зайвих прикрас і патосу.

Інж. О. Зибенко — це найкращий приклад, який я знаю, громадської скромності. Ціле своє життя працював тихо, без розголосу, без претенсій на якусь славу і вдячність суспільства, маючи перед очима єдину мету: виконати свій національно-громадський обов'язок по змозі своїх сил і свого знання якнайкраще. О. Зибенко був представником цієї невеличкої частини громадських працівників, що на їх плечах тримався весь тягар суспільно-громадської праці, вони свідомі цього свого питомого тягару, однак не дбають про те, чи за цю їхню роботу будуть вони мати признання, чи може догану, докори, а навіть осуд, вони все будуть «тягнути» своє ярмо під диктатом своєї совісті — цього найсуворішого судді.

* * *

Олександр Зибенко народився 12-го листопада 1893 року в селі Майорське, Маріупільського повіту, на Катеринославщині. Середню механічно-технічну школу закінчив в Олександрівську (тепер Запоріжжя) в 1912 році. Після цього вступив на агрономічний відділ Київського політехнічного інституту, де вчився до 1917 р. і якого із-за війни не закінчив. Деякий час був практикантом, а навіть помічником директора дослідної стації в Гуляй Полі.

Під час студій працював у студентських організаціях і різних громадських легальних і нелегальних товариствах. За цю свою працю пробув кілька місяців у царській тюрмі.

НОВІ ДНІ, СІЧЕНЬ, 1963

В часі революції, у 1917 році, короткий час працював повітовим агрономом у Сквирському повіті на Київщині. За часів Української Центральної Ради був повітовим комісаром у Сквирі. За влади гетьмана Скоропадського був арештований німцями і вивезений до Берестя, звідки по 5-місячному побуті вдалося йому втекти і включитися в повстання, не так проти гетьмана, як проти німців, яким не міг дарувати свого побуту в таборі інтернованих за дротами в Бересті.

За часів Директорії Української Народної Республіки працював у міністерстві хліборобства як заступник директора департаменту земельної реформи. Коли ж побачив безвиглядність цієї праці із-за воєнного хаосу, змінив перо на рушницю і в рядах Армії УНР боровся з окупантами.

З армією УНР перейшов у 1921 році до Польщі, був у таборі інтернованих у Тарнові. Звідси у 1922 р., по звільненні з табору, виїздить до Чехо-Словаччини, щоб поглибити й формально закінчити свої агрономічні студії в Українській Господарській Академії в Подєбрадах.

Під час студій в УГА був асистентом при катедрах ботаніки і бактеріології, допомагаючи іншим студентам. Тут пізнає ближче свою майбутню дружину панну Наталію Пирогівну, дочку лікаря з Ковна, яка також студіювала агрономію.

У 1927 році, по закінченні агрономічних студій з дипломом інженера-агронома переїздить разом із дружиною до Ковна, з думкою працювати десь на українських землях, хоч мав добру нагоду залишитися до дальшої праці в Академії.

У 1928 р. інж. О. Зибенко розпочинає свою кооперативну працю на Волині як ревізор у Відділі Ревізійного Союзу Українських Кооперативів. У 1931 році Рев. Союз Українських Кооперативів переводить його на працю до Львова, а рік пізніше передав йому керму молочарського відділу. У 1937 р. був призначений на інспектора українських молочарських кооперативів, об'єднаних у РСУК, де й працює аж до приходу більшовиків у 1939 році.

Свою працю, розумними розпорядками, вказівками та дорученнями для районних молочарень (великі молочарські кооперативи першого ступня) дуже скоро здобув собі симпатії низових кооператорів і довір'я дирекції Ревізійного Союзу Українських Кооперативів. Зокрема інж. О. Зибенко тішився повним довір'ям керманіча цілого Ревізійного Відділу Миколи Капусти, який дуже уважно прислуховувався до його коротких, але змістовних інформацій, звітів і різних проєктів чи опіній.

Щоб краще оцінити працю О. Зибенка треба згадати, що він, приймаючи на себе обов'язки керманіча молочарського відділу РСУК, перебирав одночасно й відповідальність за долю 112 великих районних молочарень, які об'єднували 1147 сіл (збірень молока, або сметани) і 112 малих молочарських відділів при інших сільсько-господарських кооперативах. Усі ці кооперативи разом об'єднували 41,071 членів-господарств. Тут слід пригадати, що роки 1932-33 — це були роки найважчої господарської кризи в Європі; вони по-

значалися теж і поважною знижкою в доставі молока до українських молочарень в Галичині і була велика загроза не тільки для рентабельності молочарських кооперативів, але й для самого їх існування. Це був час, коли навіть український галицький селянин, битий століттями долею, все твердий і вірний сам собі, незвірився у власних силах і важко було його переконати в доцільності раціонального господарювання та організованого об'єднання у великих кооперативних молочарнях, які на половину зменшували кошти продукції і одночасно збільшували прибутковість сільського господарства коштом заощаджень на виробництві та на усуненні чужих торговельних посередників у збуті готових молочарських продуктів.

Треба було надзвичайної впертості й мозольної праці провідників української кооперації, щоб не тільки переконати українських селян у тому, що якраз кооперацією, об'єднанням духових і матеріальних сил народу, легше буде перебороти і перетривати господарську кризу, домогтися підвищення цін на сільсько-господарські продукти, але треба було зараз, у ході роботи, показати селянам наявні практичні користі з кооперації. А це в часи кризи, в часи господарського застою, не було легким завданням.

Інж. О. Зибенко розумів, який важкий обов'язок бере на себе і розумів, що зможе його виконати тільки тоді, коли сам зуміє позитивно співпрацювати з дирекцією Рев. Союзу, з провідниками районних молочарень і з цілим організаційним відділом Маслосоюзу, маючи до допомоги добрих ідейних і висококваліфікованих співробітників у відділі, який взявся очолювати.

О. Зибенкові вдалося всі ці проблеми розв'язати позитивно. Господарська криза по двох роках заломалася. Весною 1934 року господарська кон'юнктура поліпшується і українська молочарська кооперація скоро починає рости і ширитись. Однак ріст і сила української молочарської кооперації не подобалася польській владі, яка в міру розбудови власного кооперативного і приватного молочарства, почала робити натиск і різні перешкоди українському рухові. Зокрема смертельного удару польський уряд хотів завдати українській молочарській кооперації в рр. 1935 - 36 т. зв. «Молочарським новим законом», який поставив до молочарень дуже високі технічні і санітарні вимоги, ці вимоги особливо загострив до українських кооперативних молочарень, відмовляючи їм рівночасно будь-яких кредитів на розбудову. Але й тут провідники українського молочарського руху виявили свій хист. Вони негайно опрацювали власний проєкт закону, який був сприйнятливий для українців і який змістом не різнився від урядового закону, але замість негайного виконання українці пропонували це саме до 2 - 3 років. Крім цього український проєкт відкидав адміністративний нагляд над виконанням закону, а передавав його Ревізійним Союзам і Хліборобським Палатам. Українська парламентарна репрезентація в польському сеймі, очолювана тоді Василем Мудрим, звела дуже важкий бій у сеймі й сенаті за впровадження українських кооператив до проєкту молочарського закону;

корективи ці, за посередництвом бл. п. ред. Зенона Пеленського (сеньйора) в сеймі і Остапа Луцького та інж. Ю. Павликовського в сенаті, по півторарічних дебатах, засіданнях і конференціях були майже в цілості прийняті. Таким чином новий молочарський закон не тільки не пошкодив, але навпаки, він допоміг скоріше технічно розбудувати українське молочарство на модерних зразках.

Інж. О. Зибенко в цій акції відіграв подвійну роль, а саме: поперше, він підготовляв усі ці корективи до молочарського закону із дирекцією Маслосоюзу і в порозумінні з нашими послами робив усе, що було можливе, щоб справу продовжити, щоб виграти на часі; подруге, по схваленні вже самого закону завданням інж. О. Зибенка було (він був призначений Ревіз. Союзом Українських Кооперативів представником до Хліборобської Палати у Львові для заступства й боротьби за права української молочарської ко-

операції), за допомогою Хліборобської Палати злагіднити інтерпретацію цього закону, продовжити реченці його реалізації і скорою протиакцією не допустити до закриття хочби найменшої нашої кооперативної клітини.

О. Зибенко ці свої обов'язки виконав блискуче і таким чином урятував від ліквідації не одну нашу кооперативну молочарню, а впарі з тим урятував багато наших селянських господарств від руїни, бо перед другою світовою війною багато наших сільських господарств переставило своє екстенсивне досі збіжжеве господарство на інтенсивне — годівельно-молочне, яке могло бути прибутковим так довго, як довго існувала своя, українська, молочарня, що забирала від нього все молоко.

Щоб цю свою відповідальну працю інж. О. Зибенко міг виконати добре, він мусів мати добрих співробітників-ревізорів. Він це розумів і позитивно цю проблему розв'язав за допомогою

З РАДІСНИМИ СВЯТАМИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

І З НОВИМ РОКОМ

ВІТАЄМО НАЙКРАЩИМИ ПОБАЖАННЯМИ

**усіх членів і все українське громадянство Канади і США,
а водночас повідомляємо про дальший милевий крок на
шляху розвитку**

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

а саме:

**осягнення 83 тисячі членів і 27 мільйонів долярів майна (у
минулому році було 80 тисяч членів і 25 тисяч мільйонів
долярів майна)**

ТА ЗАКЛИКАЄМО

**всіх тих, що ще не є членами УНСоюзу, включитися в нього,
щоб цим здобути не тільки конечне життєве забезпечення
для себе і для своїх рідних, але теж допомогти УНСоюзові
продовжувати його понад 68-літню національну працю се-
ред своїх і чужих.**

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Український Народний Союз

Централя:

**81 - 83 Grand St.
JERSEY CITY, N.J., U.S.A.**

Канадська канцелярія:

**297 College St.
TORONTO, ONTARIO
Telephone: 924-6302**

Маслосоюзу, який погодився фахово підготувати кандидатів на ревізорів до Молочарського Відділу Ревізійного Союзу Українських Кооперативів.

При цій нагоді згадаймо й самих працівників Молочарського Відділу РСУК. У 1938 році там працювали: інж. Петро Базилевич (під кінець другої світової війни загинув у Львові), інж. Адам Мицик (перебуває тепер у США, інж. Богдан Нижанківський (помер 18 грудня 1946 р. у Регенсбурзі, в Німеччині) і інж. Олександр Охрим (тепер у Торонті, Канада).

За німецької окупації працювали в цьому відділі ще д-р Ілля Карапінка, mgr. Ярослав Щирба і Б. Чайківський, а в Краківській області, зовсім автономно, автор цих рядків.

Як уже знаємо, завданням Молочарського Відділу РСУК було пильнувати формально-правного оформлення молочарських кооперативів і слідкувати за їх господарською діяльністю та при нагоді законних ревізій кожного року вказати на всі важливіші недоліки в праці і поставити вимогу до якого часу ці недоліки мусять бути усунені. Зате головним мотором організаційної, технічно-виробничої та торговельної праці української молочарської кооперації в Галичині був Організаційний Відділ «Маслосоюзу», який дуже тісно співпрацював з Молочарським Відділом РСУК, якому формально був підпорядкований. Керманічем цього Відділу був дир. Андрій Мудрик, а його заступником інж. Михайло Хронов'ят.

У 1939 році в Організаційному Відділі «Маслосоюзу» працювало 15 осіб, а саме: дир. Андрій Мудрик, інж. Михайло Хронов'ят, д-р Василь Лопатнюк, інж. Осип Буя, інж. Гриць Йовик, Володимир Войчак і Орися Шипайло — всі мали до обслуги львівський найбільший район. В інших районах працювали: Петро Сікач та інж. О. Рейнарович — Стрийщина, Микола Мазурок — Станиславщина, Василь Трачук — Чортківщина, Ярослав Курилюк — Коломийщина, Теофіль Балко — Тернопільщина, інж. Василь Котик — Перемищина і Андрій Качор — Самбірщина з Лемківщиною.

З усіма ревізорами і організаторами інж. О. Зибенко знаходив спільну мову та товариську співпрацю і це становило велику силу. Тому й не диво, що у 1939 році, перед вибухом Другої світової війни, молочарський сектор української кооперації не тільки переборов усі труднощі технічно-організаційної натури, переборов згадуваний польський «молочарський закон», але ще й поглибив і значно поширив свою працю, маючи вже 136 великих і здебільша повністю модерно устаткованих районних молочарень, які організаційно охоплювали 2,600 сіл (збірень молока або сметани) і 205,250 господарств-членів, які переробляли поверх 100 мільйонів літрів мілока річно.

Всю цю роботу перериває Друга світова війна. З приходом більшовиків до Львова 22 вересня 1939 р. інж. О. Зибенко залишає Львів і тимчасово осідає в Кракові, де короткий час працював в Українському Центральному Комітеті

(у господарському Відділі). Коли ж у т. зв. Генеральній Губернії дозволено відновити діяльність української кооперації і створено окремий відділ Ревізійного Союзу для українських кооперативів у Кракові під проводом дир. Івана Фостаковського, то інж. О. Зибенко переходить туди на працю ревізора українських кооперативів Лемківщини з Посянням і Холмщини з Підляшшям.

У 1941 році, в часі німецько-більшовицької війни, вертається до Львова і тут знову перебирає керму Молочарського Відділу Ревізійного Союзу Українських Кооперативів у Львові, який тоді нараховував 137 районних молочарень в Галицькій Області, 27 у Краківській і 17 в Люблинській. Усі районні молочарні того часу охоплювали коло 4000 сіл і коло 500,000 членів-господарств. І знову треба було всі кооперативи повному реорганізувати, обсаджувати фаховим персоналом, налагоджувати діловодство та торгуватися з німцями про зниження контингентів...

Коли вже все почало налагоджуватися і українські молочарські кооперативи почали менш-більш нормальну працю, у 1944 р. прийшла друга окупація України росіянами і... нова мандрівка великої частини українського активу на захід, у невідоме. Інж. О. Зибенко опинився спершу в Австрії, а згодом у Німеччині, в ГанOVERі, у таборах УНРРА-ІРО. Тут він включається, разом із дружиною, в культурно-освітню працю табору і робить заходи на виїзд до Австралії.

Дивним збігом обставин 22 грудня 1949 р. зустрів я інж. О. Зибенка з родиною в перехідному таборі в Дельменгорсті (коло Бремену) в Німеччині, звідки він поїхав з родиною до Австралії, а я до Канади. Це була наша остання зустріч. Від того часу тримав я тільки листовний зв'язок з інж. О. Зибенком, інформуючи його постійно про початки нашої кооперативної праці в Канаді і США, чим він дуже цікавився і жалів, що в Австралії для такої роботи ще нема ґрунту.

І несподівано у червні 1960 р. одержав я листа від інж. О. Мазурка, в якому дружина Покійного подає сумну вістку: «Повідомляю Вас, з великим сумом, що мій дорогий муж Олександр Зибенко нагло відійшов від нас у вічність, 7 червня о 7-ій год. ранком на атаку серця. Ще хвилину перед тим пішов до своєї кімнати по газету, збудив сина і мого брата, зробив їм снідання, і впав мертвий. По смерті заховав спокійний вигляд лица, здавалося, наче б то він спав. Небідчик у листопаді мав скінчити 67 літ».

Ось і все. Коротка інформація про закінчення життя дуже гарної, шляхетної та надзвичайно працювитої і суспільно-громадської людини, яка ціле життя трудилася для українського народу.

Покійний залишив у великому смутку дружину Наталію, відому нашу письменницю на австралійській землі, сина та всіх друзів-кооператорів, які його знали і з ним співпрацювали.

Ця скромна згадка про його суспільно-громадську працю, яку я сам бачив і знаю, хай буде йому замість грудки рідної землі від усіх українських кооператорів на його могилу в гарячій і чужій йому Австралії.

Кірка з Еєї чи подоляночка з України?

(Закінчення)

*Не раз здається нам, що зла мара
По лісі водить нас. Та блиском мирним
Чи ж не так само оливо Дніпра
Плюскоче тихо в промені вечірнім?
Хіба човни Аскольдова гора
Вже не вітає в просторі безмірнім,
Де давнє сонце крізь туман і дим
Спливає оморфом золотим?*

(Юрій Клен, «Прокляті роки»)

Минулого року, під час Шевченківських святкувань у Вінніпезі, головний «предсідник» УН Союзу Йосип Лисогір (Joseph Lesayer) у своїй бенкетній промові перехрестив канадського прем'єра Джона Діфенбейкера на Івана Діфенбейкера. Ця історична подія трапилась 9 липня Р. Б. 1961, і не може бути найменшого сумніву, що саме з цієї дати майбутній дослідник почне нову сторінку історії української закордонної політики. Бо й справді: одним геніальним махом Йосип Лисогір (Joseph Lesayer) накреслив цій політиці такий епохально-унікальний маршрут, що не всяка фантазія зуміє схопити всю його неповторну велич. Ось спробуймо хоч на мить уявити собі, що нам поталанило б перейменувати отак на українське всіх провідних політичних діячів Заходу! Що від завтра Гаролд Мекміллен звався б Гаврило Мекміллен, Шарль де Голь — Кирило де Голь, Дін Раск — Данило Раск, Джордж Кенен — Юра Кенен, МекАртур — Макар Тур і т. д. Тож усякому ясно, що, зукраїнізувавши свої ймення, ці діячі мусіли б і політику свою зукраїнізувати. Які ж бо й справді грандіозні, просто головокружні перспективи! Але це ще тільки початок головокружіння: іще епохальніші події нагрянули б! Адже тоді, заохочені таким високим прикладом, і наші еміграційні Мيني Мазайли почали б вертатися до своїх справжніх українських імен. Чого доброго, не один Джозеф став би знову Йосипом, або ж, приїхавши до української установи в Торонті, принаймні вписав би в українській книзі гостей кілька слів по-українському таки, а не по-англійському.

Але.. «якби то далися орлині крила!» Жаль-жаль, та все це тільки фантазування, дуже далеке від дійсності. Бо дійсність така, що чимало наших провідних громадян перехрещують... самі себе, або в кращому випадку влаштовуються за системою «двомовности» (т. зв. система хитрого Панька): одне ім'я та прізвище в такого добродія українське, «для домашнього обихода» тобто, а в чужому середовищі він зараз же перехрещує себе, дбайливо затираючи за собою всякі сліди свого українства. Але коли такий Мазенін по-

виться випадково на українській імпрезі, то дивно диво: йому окрема увага, і особлива пошана, і запобіглива обслуга, йому і перше місце в залі (замість належного йому місця за дверима).

Кілька днів тому Найвищий Суд у Єрусалимі відмовив права ізраїльського громадянства галицькому жидові-вихрестові О. Райфайзенові. Згідно з обов'язуючим в Ізраїлі законом про т. зв. «право повороту», кожному приїжджому до цієї країни жидові належить автоматично право громадянства. Згаданий жид, рятуючись від смерті під час німецької окупації, прийняв християнство і став католицьким монахом під іменем брат Данило. Використовуючи своє становище, брат Данило врятував тоді життя багатьом жидам. За те йому Найвищий Суд Ізраїлю висловив тепер особливу подяку, але... права громадянства як жидові все таки не дав, бо «одне єднає всіх людей Сіону: ми не відступаємо від наших історичних традицій і не нехтуємо заповідями наших батьків», як заявив у присуді голова суду Мойше Зільберг.¹⁾

Сказано так, що... коментарі справді зайві. А декому з нас і досі здається, що слід підтримувати наших Мазайлів, бо це, мовляв, люди багаті й впливові, які можуть допомогти українській справі. Та якось незмінене українське прізвище не тільки не перешкодило проф. Л. Добрянському репрезентувати США на міжнародних конференціях, а може й навпаки.

Звичайно, не було б потреби бити в дзвін національної тривоги, поки справа стосується деяких тільки еміграційних діячів, бо... копійка їм ціна. Кар'єристів і пристосуванців не бракує жадній нації. Але ж тривога в тому, що під їхнім впливом дехто починає — свідомо чи ні — змінювати навіть імена наших історичних постатей. Ось, наприклад, у нещодавно виданій «History of Ukraine»²⁾ її автор, о. І. Нагаєвський, переіменовавши свої професійні обов'язки, перехрестив Михайла Грушевського на Майкела, церкву св. Андрія в Києві на церкву Ст. Ендрюз і т. п. Шевченка, правда, отець якось не доглянули і він так і залишився Тарасом. А шкода, бо ж Террі Шевченко звучало б майже по-оксфордському. І ще шкода, що, поки писати історію України по-англійському, о. І. Нагаєвський не познайомився з іншими англомовними працями на цю тему, ось хоч би з творами проф. Колюмбійського університету К. Меннінга. Від цього американця він навчився б, що прізвище нашого першого президента слід писати по-англійському Prof. Mykhaylo Hrushevsky.³⁾

Ще жвавішу «діяльність» на цьому полі про-

являє Український Народний Союз. У широко-рекламованій «Англомовній енциклопедії українознавства» встановлено просто «принцип», що українські ймення і назви слід англізувати. При всьому бажанні, не можна цього пояснити нічим іншим, як тільки комплексом меншевартости. Бо ж Вільям Шекспір залишається Вільямом у всіх літературах світу, і ніхто ще в нас не пробував перехрестити його на Василя Шекспіра. Та й англійці не пишуть же Joseph Verdi, а тільки Giuseppe Verdi, не John Bach, а Johann Bach, не John Turgenev, а Ivan Turgenev, і навіть не Nick Khrushchev, а таки Nikita Khrushchev. З якої ж тоді причини треба б писати Джан Мазепа, Пітер Дорошенко чи Майкел Грушевський? Чи ж це не зневажливо для нас усіх, а головню для пам'яті цих історичних осіб?

Можливо, що згадані автори вважають цю справу маловажливою. Тож до речі буде порівняти, як такі «дрібні» справи виглядають в інших людей, наприклад, у наших західних сусідів. Ось англійський переклад Міцкевичевого «Пана Тадеуша», друкований у тому ж самому видавництві («Торонто Юніверсіті Прес»), що й наша «Англомовна енциклопедія українознавства». Переклад зладив проф. В. Кірконел з нагоди 1000-ліття хрещення Польщі. У передмові, тексті й поясненнях чимало польських імен та географічних назв. Ось декілька з них, узятих навмання:

Józef, Count Niesiołowski, Wojewoda of Nowogródek (p. 374); Prince Józef Poniatowski (385); Józef Dwernicki (386); Józef Grabowski (381); Tadeusz Kościuszko (373); Mikołaj Radziwiłł (386); Michał Dzierzanowski (387); Jerzy Białopiotrowicz, Jan Dąbrowski (375); Maciej Królik (381). — Jasna Góra in Częstochowa (373), Ciężycze, Rąbanski, Rzekików (380), etc. 4).

Як бачимо, немає й мови не тільки про якусь англізування цих імен та назв, але навіть їхня транслітерація польська, а не англійська, дарма що англійський правопис має докладні норми про передачу неіснуючих в англійській абетці письмових знаків. А скільки авторіві труду й мороки з друкарським складом і коректою отих незрозумілих складачам чужомовних знаків — може оцінити тільки той, хто хоч трохи ознайомлений з друкарським ділом. Але перекладач не пожалів цього труду. Значить, або подбав про це хтось з поляків, або й сам проф. Кірконел знав, яке становище польської сторони до цієї справи. В обох випадках він це становище визнав і вшанував, відступаючи навіть від вимог власного правопису.

Проф. В. Кірконел є також і нашим приятелем. Його заслуги для української культури (чи, докладніше, для її популяризації серед англомовного світу) великі й відомі. А все ж... а все ж, кому яка мірка. Ось у присвяті «Пана Тадеуша» проф. Кірконел пише:

«Польській Нації, що пройшла крізь тисячу років слави і розп'яття, оцей переклад найбільшого твору її найбільшого поета, присвячую з дружбою і подивом».

А ось у його ж версифікації «Слова о полку Ігореві» (з прозового перекладу о. П. Крата),

проминаючи відсутність будь-якої присвяти, не згадано ні разу (!) оригінальної назви твору, обмежуючись скрізь тільки до англійського (і то не цілком удатного) її перекладу.⁵⁾

Звичайно, найменше винен у цьому сам проф. В. Кірконел, бо... чому б він мав присвячувати особливу увагу справам, яким ми самі не присвячуємо жадної уваги? Адже сам перекладач о. Павло Крат, в англійському тексті зробився раптом Paul («з Івана я зробивсь Урхан»). Тож немає нічого дивного і в тому, що згадуваний уже проф. К. Меннінг, хоч і називає правильно українських діячів в Україні Mykola Khvylovy, Mykola Kulish, Mykola Vazhan.⁶⁾ але вже українського еміграційного вченого він назвав Nicholas Czubyj⁷⁾ (бо так проф. Микола Чубатий і сам підписується по-англійському). Що ж, поки не маємо пошани самі до себе, то й від чужих цієї пошани не можемо вимагати. Ті наші автори, що випускають у світ чужомовні публікації про Україну, мусіли б про це пам'ятати. Не тому, що ми нація вдвічі більша ніж польська, але, насамперед, тому, що «Слово о полку Ігореві» має у світовій літературі значення більше, ніж «Пан Тадеуш» (чим я, очевидно, не маю наміру висловитися легковажно про цей шедевр польської літератури).

І ось гідний наслідування приклад у цьому дав українській еміграції гість з України Павло Вірський: у червневому числі «Нових Днів» уміщено фото П. Вірського з програмки ансамблю, на якій поруч прізвища видніє ім'я Павло, надруковане українською, англійською та еспанською мовами. Ясно: хвалити за це Вірського немає причин, бо ж писати правильно своє ім'я — це в культурному світі самозрозуміла річ. Тож, може, і не варт було б над цим зупинятися, якби не один курйозний деталь: кампанія, що її частина нашої преси повела проти П. Вірського і його ансамблю, почалася саме з імени Павло. Ще до приїзду ансамблю, його американський імпресаріо С. Гурок надрукував програмки, на яких Павла Вірського названо з-російська Павел. З цього й почалася «велика культобмінна дискусія». Започаткував її, як відомо, Олег Лисяк, відновляючи таким чином традицію «великої літературної дискусії» часів Хвильового, що її, як відомо, започаткував також невеличкий кололітературний персонаж (Коваленко). Отож з факту, що якийсь жид перекутив ім'я Вірського, зроблено закид не винуваткові, а чомусь то... Вірському (!), обвинувачуючи його в національній зраді. І даремно П. Волиняк вказував у «Нових Днях» на те, що П. Вірський ніякого особистого відношення до друку програмок не мав; і даремно А. Івахнюк написав у «Вільному Слові» ґрунтовну статтю про українські прізвища — горох об стіну: з маніякальною вертстю повторювано обвинувачення, що Вірський умисне зрусифікував своє ім'я на американських програмках, щоб догодити Москві. «Канадійський Фармер» і досі недоречно козирає оцим глумливим іменем «Павел», що має, мабуть, за задумом редакторів цієї газети, доказувати їхню дотепність чи патріотизм, а насправді доказує щось цілком протилежне. Бо якось ніхто з тих доморобних

прокурорів не догледів занглізованих українських імен, від яких аж кишать англійські додатки тієї ж самої «Свободи», яка друкує суперпатріотичні статті О. Лисяка. Ось хоч би те ж саме ім'я Павло: Paul Fenchuk, Paul Burak, Paul Parachin, Paul Ponomarenko⁶) і т. д. І якийсь ніхто з тих самозванних суддів не згадав ні одного з тих тривожних проявів асиміляції і денаціоналізації, що з них тільки деякі я навів на початку цієї статті.

А згодом на адресу П. Вірського і його ансамблю пішли й інші обвинувачення, та їхня справедливість більш-менш однакова. Ось, наприклад, закид, що молоді українські танцюристи говорять по-українському тільки в присутності сторонніх людей, зокрема ж українських емігрантів, а на самоті «цвенькають поміж собою по-московському». Не знаю (і сумніваюся), чи це правда, але припустимо, що воно й справді так. Але, панове, будьмо ж тоді справедливі й запитаймо самих себе: а якою то мовою говорить поміж собою наша українська еміграційна молодь? І не забуваймо, що між становищем нашої молоді дома й тут є ще одна «невеличка» різниця: зміна прізвища чи перехід на російську розговірну мову — це в СРСР дуже часто єдиний засіб рятунку життя. Адже з Польщі (де режим усе ж таки легший, ніж у нас дома) емігрують тепер сюди наші рідні, що їхні діти аж за кордонами Польщі довідуються, якого вони роду. За кільканадцятирічне перебування в Польщі ці діти не чули в рідній хаті від своїх батьків ні одного слова українського і ніколи й не подумали, що їхні батьки не поляки. До такого найрозпачливішого засобу самозахисту примушує там наших людей діявольський режим, що ставить перед ними дуже часто тільки дві можливості: або замести за собою всякі сліди своєї національності, або згинути. А хто ж примушує наших людей змінити прізвища чи цуратися рідної мови тут? Чи американський або канадський уряди? Та ні, а ось хто:

«В одній нашій греко-католицькій парохії у Вінніпегу приступило цього року до першого св. Причастя 65 українських дітей. Це велика кількість. Серед них багато добре розуміє і говорить українською мовою. Але все підготування до першого св. Причастя, якого пам'ять залишається в душі дитини на все життя, велося для всіх цих наших дітей в англійській мові. Навіть молитви, за вийнятком «Слава Ісусу Христу» і знаку хреста — проводжено по-англійському. Довгі години витрачено на поклони та інші зверхні форми (звичайно, і цього потрібно), а на молитву в українській мові чи приготування по-українському бодай тих дітей, що вміють говорити українською мовою, не було навіть спроби. До батьків розіслали листи у справі одягу дітей виключно англійською мовою... Наука релігії відбувається там тільки по-англійському. Коли до цього додати ще факт, що Централь Братства Українців Католиків у Вінніпегу розіслала анкети до всіх українців греко-католиків тіль-

ки англійською мовою, то всі ці факти говорять самі за себе».)

А ось прощальне слово українського журналіста (ред. А. Драгана) після смерти українського журналіста (бл. п. ред. Степана Шумейка) поміщене в українській газеті «Свобода» (не в її англійському додатку) під промовистим наголовком «So long, Steve». Та тут випадок дошкульно поглузував собі із «Свободи», бо якось невпопад цей наголовок опинився поруч, шпальта об шпальту, з наголовком антикомуністичної статті «Злиття мов при комунізмі».¹⁰) Яка гірка іронія! І який, справді, трагічний шлях української мови, що її так безжалюбно розпинають усікі вожді — як окупантські, так і емігрантські. Та слава Богу, що, крім вождів, існує ще по цей і по той бік греблі український народ, бо це єдина запорука, що всі асиміляційні спроби — як і завжди досі — проваляться.

Як знаємо, згадані вище факти це не винятки, а типові приклади, що їх можна зустріти скрізь у більших скупченнях української еміграції. І коли поставити віч-на-віч, з одного боку громові обвинувачення наших запічкових Катонів на адресу київських гостей, а з другого наведені вгорі факти, то... стає таки соромно за нас самих. Бо, поперше, за відомою євангельською істиною, кидати каменем міг би тільки той, хто сам без гріха. А подруге: коли ми перед усім світом повсякчасно виявляємо брехню і фальш наших ворогів у їхній боротьбі з нами, то не сміємо ж допустити до того, що будь-хто з-поміж нас користувався такими ж засобами боротьби. Пише сучасний французький драматург:

«Якщо ми діємо так само, як ті з протилежного боку, тоді ми такі самі як і вони. Замість перебудови світу, всі наші досягнення будуть тільки відбиткою того ж світу, який ми прагнемо знищити».¹¹)

У нашій боротьбі проти московського поневолення ми маємо аж забагато правдивих аргументів і фактів, щоб виявити перед світом справедливість цієї боротьби. Наші постулати такі справедливі і такі самозрозумілі, що ніхто не в силі їх похитнути. Алеж безвідповідальні виступи деяких осіб можуть у висліді призвести до відомої «ложки дьогтю». Ті ж «з протилежного боку», певна річ, тільки того й чекають, щоб цією ложкою дьогтю нас якнайдетальніше вимазати. На жаль, дехто з нас дедалі частіше дає їм для цього добру нагоду. На ці тривожні прояви звертає увагу Й. Гірняк у статті «Ножиці одізвились»:

«Ось приклад: Газета «Народна воля» (ох, до чого зобов'язуюча назва!), зайнявши непримиренну позицію до приїзду ансамблю Вірського до Америки, стала на шлях заперечення всяких мистецьких вальорів їхньої вистави. На думку анонімних рецензентів: це ніяке мистецтво, це не українські народні танки, це цирк з акробатами замість танцюристів, а Анатоль Петрицький зеленого поняття не має про українську народну ношу і т. д. і т. п. Ось так само жонглює підсоветська критика, коли забирає голос у питаннях мистецтва Заходу. Ми їй

не дивуємося, бо знаємо, що там ізза брудних політичних міркувань не церемоняться з правдою. Ми категорично відкидаємо такий підхід до мистецьких явищ. Чому ж ми тоді дозволяємо собі таку практику у вільних обставинах, та ще й щодо нашого народного мистецтва? Де пан Редактор «Народної волі» з своїми рецензентами бачили кращі вистави українських народних танків? Який художник краще театралью — стилізував українську народну ношу? Скоро минає пів століття, як я пильно стежу за процесом нашого театрального життя і з повною відповідальністю признаюсь, що кращого видовища українського танку не бачив».¹²⁾

І тут знову насовуються настирливі аналогії з часів «великої літературної дискусії» 30-их рр. Згадаймо: коли Хвильовий, Зеров і інші «олімпійці» закликали літературно-мистецьку молодь учитися і змагати до справжніх вершин мистецтва, годі дехто із своїх таки землячків, схопивши в руки оглоблю, почав застосовувати методи «з протилежного боку». Один з таких горекритиків писав:

«Венера Мілоська в сучасний момент значить в культурному розвитку (боюся, що товариші Хвильовий і Вронський зомліють з переляку) менше, ніж кат-зна які з художнього боку бюсти товариша Леніна».¹³⁾

Усе ж, вкінці-кінців, згадані виступи наших еміграційних громовержців можна б іще принаймні зрозуміти (не виправдати!), якби вони були спрямовані проти наших ворогів. Алеж — і тут ми приходимо до найосновнішого і найтрагічнішого — ті наші суперпатріоти спрямували свою ненависть, глум та зневагу не проти ворогів, а проти своїх же братів і сестер! І це для нормальної людини насамперед... незрозуміле. І справді: «нераз здається нам, що зла мара по лісі водить нас»... Чи ж відповідальний за те Вірський або Гнатюк, що Москва запанувала над нашою країною? Яка ж у цьому їхня провина? За що ж тоді їх зневажати? Але це не тільки незрозуміло, а просто таки нерозумно. Засуджуючи подібні прояви політичного безглуздя серед польської еміграції, Міцкевіч пояснював їх емігрантською безнадією і розпачем. Ось його діагноза, яку можна з повним успіхом застосовувати і до наших еміграційних відносин:

«Біда нам, земляки, що в часі небезпеки
Лякливі голови понесли в край далекий...

Як ніч, як день тяжкі вражають нас новини,
Що б'ються ніби дзвін над віком домовини...

І навіть в небесах надія не зоріє...

Чи ж диво, що тепер людина гасне, скніє,
І, розум втративши у муках нелюдських,
Одно знущається і з себе, і з других!»¹⁴⁾

Та це було давно, років 130 тому... Теперішні польські емігранти (патріоти не менші, мабуть, ніж ми) не бойкотують і не пікетують приїжджих із Польщі ансамблів, ні мистців. Навпаки, всіля-

ко їм сприяють і допомагають (від хати до хати ходять, квитки продавати), дарма що їхнє «Мазовше» таки не може й рівнятися до нашого київського ансамблю. Значить, у поляків проблема т. зв. культуробміну розв'язана вже давно і, ніде правди діти, розв'язана краще ніж у нас.

Як відомо, під час гостювання київського ансамблю придбала собі Геростратову славу організація, яка (на глум) привласнила собі славу назву Спілки Визволення України. Провідники цієї організації роблять усе можливе, аби тільки скомпромітувати цю славу назву. І роблять це з хистом. По-американському! Насамперед «паблісіті!» Салтиков-Щедрин писав колись про одного із своїх комічних персонажів «геройського майора Топтигіна», що «найдорогоцінніша його прикмета була в тому, що він бажав за всяку ціну попасти на сторінки історії». Отак і наші герої з СВУ. Та попадають вони покищо не на сторінки історії, а на сторінки емігрантської преси, та й то в рубрики скандалістики або гумористики. Ось як пікетники цієї організації чваняться на сторінках преси своїми героїствами (з-поза безпечного еміграційного плоту):

«В одному моменті один з «охоронців» танцюристів почав фільмувати пікетників, очевидно з метою зафіксувати для МВД учасників демонстрації».

«Всі транспаранти московські «хоронителі» танцюристів записували й фільмували».¹⁵⁾

Он де, люди добрі, наші найзавзятіші революціонери й наймудріші вожді! Недарма ж за ними вганяють емведисти з фільмовими апаратами! «Очевидно, з метою зафіксувати їх для МВД». А ми й не знали...

О, блаженна простото! Та невже можна бути аж так безнадійно... самозакоханим? Завидьки б узяли й самого Нарциса. Та й придумати щось таке, мабуть, нелегко було б, бож і найвідсталішому колгоспникові в найглухішому селі України ясно, що фільмовано пікетників не «очевидно з метою зафіксувати їх для МВД» (бо й навіщо їхні фізіономії там потрібні?), а очевидно з метою підкріпити в Україні більшовицьку пропаганду проти еміграції. Еміграція є й була завжди не тільки сіллю в оці окупанта, але й надією в душі народу. Ми ж іще пам'ятаємо, з якою тугою ми самі, ще в Україні бувши, думали про наших емігрантів і скільки сподівань ми прив'язували до їхньої політичної діяльності за кордоном. Тож вбити клина між народ і еміграцію — ця давня, хоч і нездійсненна, мета окупанта. І рідко коли трапляється московським пропагандистам в Україні така прекрасна нагода. Документальні фільми! Автентичні персонажі! Дивіться, мовляв, увесь світ захоплюється нашим ансамблем, а тільки емігранти демонструють проти нього. Зрадники батьківщини, вороги народу і т. д., і т. п. Щастя тільки, що український народ більшовицькій пропаганді не вірить, то й тепер не повірить, а принаймні не повірить у те, що всі українські емігранти є... членами «СВУ». А все ж, коли ввечері, після цілоденної роботи-каторги, зже-

нуть ще наших безталанних колгоспників до сельбуду, то такий фільмовий сеанс не буде для них ані підбадьорливий, ані приємний. Тож може й не варт було б президії СВУ так дуже хвалитись, що «всі транспаранти фільмовано»? Тож може й варт було б, замість такі акції організувати й такі комунікати писати, президіяльно втовкмачити голови в цебер холодної води? Це, кажуть, помагає. Особливо, коли в кого тапіа grandiosa.

У летючці, що її СВУ роздавала танцюристам, розповідається, як «вибрали волю» українські радянські вчені М. Ключко і М. Серєда. А після того заклик:

«Досить служити червоній Москві! Наслідуйте приклад Ключка, Серєди та інших свідомих синів України!»

На диво, ніхто з танцюристів не скористав з такої привабливої пропозиції. А шкода, бо тоді б їх СВУ напевно реабілітувала, і вони з московських вислужників стали б порядними патріотами, як ось, наприклад, славний диригент Нєстор Городовєнко. Колись же їздив з київським хором «Думка» по Європі й закордонна прєса про нього захоплєно розписувалась. Значить, був чоловік московським вислужником. А потім покаявся, і ласкава СВУ його помилувала. Тепер він серед нас, усі його люблять і шанують, навіть СВУ іноді фамільярно поллеще по плєчу: «А ти, Матюшо, все таки талант», мовляв Хвильовий. А ось другий такий, що колись їздив за кордони СРСР, а тепер опинився на еміґрації — Йосип Гірняк. Та того ще й забезпечено високим становищем бартендера в національній барі. Не йнакше було б і з П. Вірським, а то ще, чого доброго, президія СВУ розщєдрилась би й нагородила б Вірського посадою дженітора в домівці СВУ. Щоправда, Серєда й Ключко самотні, а знову ж Городовєнко й Гірняк ухитрились еміґрувати разом з родинами, але хіба ж не варто для реабілітації пожертвувати родиною в Україні?

Нещодавно (21 грудня) Мистецьке Товаришення «Козуб» у Торонті влаштувало в своїй домівці дискусійний вечір на тему «Наша постава до т. зв. культобміну». На цей вечір прийшла зорганізована група членів СВУ і... почала бєшкет. Коли голова «Козуба» І. Боднарчук звернув увагу промовцеві цієї групи, що в залі є чимало охочих узяти слово і тому час промов обмежений, він гордо заявив, що він живе в демократичній державі і може промовляти навіть і п'ять годин (!?). Цю заяву інші члєни СВУ привітали схвальною овацією. Врєшті їхнє бєшкетування довело до того, що присутні були примушені покинути залю.

Можна було б продовжити розповідь про надзвичайні діла СВУ, але це розповідь, хоч і весєла, та сумна.

Розглянувши зовнішній і внутрішній аспекти т. зв. культобміну з погляду нових можливостей і завдань української еміґрації, пора й поробити висновки. Серед численних голосів у нашій «великій культобмінній дискусії» є чимало таких, які вважають, що головною метою висилки ук-

раїнських мистців за кордон СРСР є удар по українській еміґрації. Не заперечуючи в цілому цих поглядів, слід одначє, на мою думку, прихилитися радше до тих не менш численних голосів, які твердять, що головним прицілом Москви є все ж таки не українська еміґрація, а світова велика політика. Є чимало познак того, що бойкотування чи пєкетування української еміґрацією присланих сюди українських мистецьких сил — відповідає бажанням Москви. А втім, «кругомсвітня» пропаганда зненавиджєної Москвою української культури, що її проводять ті висланики (а вони її таки проводять) була б для Москви занадто високою ціною за розкладання української еміґрації. Зате в сучасній політичній ситуації ніяка ціна не є для Москви занадто висока, коли йдеться про те, щоб на міжнародньому форумі доказати вільний розвиток української культури в СРСР і непохитнє бажання українців бути добровільно й обов'язково навєки з'єднаними із своїми російськими «братами».

Тим то у складних стратегічних операціях сучасної холодної війни відведено важливє місце культобмінові, а в ньому особливо українським мистцям, бо ж передові мистецькі кадри імперії складаються, як і завжди в історії Росії, у великій мірі з українців. Це знову ж ставить українського мистця в Україні, який прагне служити українській культурі, перед новими складними ситуаціями й новими небезпеками, про які його колега на Заході ще й досі не має належної уяви. Пише А. Камюс:

«Проїшла доба достойного маєстро, мистця з камелією в петельці сурдута, генія у фотелі... Творити сьгодні — це значить творити серед небезпеки».

«Звичайно, на арені історії був завжди мученик і лєв. Перший покладався на вічнє спасіння, а другий на сирє історичнє м'ясо. Але мистець сидів досі завжди серед глядачів. Він співав, звичайно для себе самого, а в кращому випадку для того, щоб підбадьорити мученика, або примусити лєва призабути свій апетит. Але сьгодні і мистець є на арені...»¹⁶).

До цих (до речі, ще на Заході мало усвідомлєних) думок французького мислителя треба б додати, що український мистець був на цій історичній арені вжє тоді, коли його західній товариш ще прєспокоїно сидів поміж глядачами. І не тільки був, він уже тоді склав на цій арені такі жертви, у які декому на Заході ще й сьгодні важко повірити. Цифра 220 фізично знищєних українських мистців, письменників та діячів культури в одному тільки періоді єжовщини — ще й досі здається тут трєхи... фантастичною.

І це ж саме і є нашим завданням поінформувати наших співгромадян про справжні умови, у яких твориться українське мистецтво в Україні, довести це до відома наших співглядачів, які легкодумно прирівнюють ці умови до безтурботних умов голівудських мистців ("This is the greatest thing since Frank Sinatra!") — вигукнула одна захоплєна дама на концерті Гнатюка). І це мусіли б урахувати чужомовні журналісти, пишу-

чи про культуробмін з Україною. А що вже й казати, що це мусіли б урахувати насамперед деякі наші журналісти, ставлячи приїжджим мистцям несусвітні вимоги.

У попередній статті я пробував обґрунтувати погляд, що спроба завоювати за допомогою київського ансамблю світову політичну опінію закінчилася (покищо) для Москви невдачею. На гіркий жаль, не можна того ж самого сказати про другу з черги політичну акцію Москви — удар по українській еміграції. На мою думку, більшовики досягли (покищо) в цій ділянці успіхів. Звичайно, не слід поділяти тривоги деяких «панікмахерів» чи загрозованих у своїх позиціях політичних спекулянтів, які вдарили на сполох про загрозу нового серед нас змінювиства, спричинену культуробміном. Смішно. Адже ніхто ще не репатріювався, хоч уже пройшло від виступу киян 7 місяців — час достатній на таке діло. А втім, яка б була наша вартість, коли б так легко було нас розкласти, — як слушно доводить у своїх статтях А. Івахнюк.¹⁷⁾

Алеж, з другого боку, важко погодитися і з надмірним оптимізмом тих авторів, які, попавши у другу скрайність, запевняють нас про ясну й одноцілу поставу еміграції до цієї справи.

Успіх більшовиків передусім у тому, що їм пощастило довести до поділу української еміграції на два нові табори: прихильників і противників нашої позитивної постави до культуробміну з Україною. І хоч число противників культуробміну з Україною без порівняння менше, а все ж нова тріщина, що зарисувалася на поверхні нашого життя, починає ширшатися. Вона проходить чіткою межею крізь наші установи й товариства, а іноді вже й навіть крізь... подружжя, як пише П. Волянук.¹⁸⁾

Якби шукати серед нас відповідальних за такий стан, то треба б насамперед вказати на наші центральні політичні репрезентації (Отаману перша чарка, отаману й перша палка!). Справді бо: один-єдиний комунікат КУК у Канаді й УКК у США став би зеленим світлом для багатьох нерішених і розгублених, а також і для багатьох здисциплінованих, які ще й досі на таке світло чекають. На жаль, такого комунікату чомусь то нема, хоч його видання не вимагає ні більших зусиль ні більших коштів, аніж видання звичай-

ОГОЛОШЕННЯ

У неділю 27 січня 1963 р. о 3-ій год. по полудні в Авдиторії УНО, 935 Мейн, відбудеться урочиста Академія з нагоди 45-их роковин Української Державности та довершеної 22 січня 1919 року Соборности Українських Земель.

Управа Відділу запрошує до участі в цьому всеукраїнському Національному Святі всіх українців міста Вінніпегу й околиці.

Одночасно просимо всі місцеві організації стриматися того дня від інших імпрез, щоб дати змогу їх членству взяти масову участь в спільному святі.

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ,
Відділ у Вінніпезі

ного заклику про надсилання національної вкладки. Мовчанка КУК-УКК у такій важливій справі стає дедалі не тільки більш незрозумілою, але й занепокоїливою.

Але не варт довго зупинятися над минулими помилками, надто ж тоді, коли тріщина раз-у-раз глибошає і загрожує стати прірвою, якщо не буде вжито негайних запобіжних заходів. Навіть будь-яке вирішення цієї справи буде кращим, ніж теперішній стан суцільного хаосу й дезорієнтації. Тож, може, варт було б у більших осередках скликати спільні наради представників місцевих громадських, політичних, культурних, а передусім молодіжних організацій. До участі в таких нарадах можна б запросити також окремих поважних громадян (але слід «випросити» з них бешкетників та спекулянтів). Якщо ж наради будуть ділові, якщо метою дискусії буде справді щире бажання знайти щонайкращу розв'язку для загальної справи, а не бажання «переліцитувати» противника крилатою патріотичною фразою чи придбати політичний капітальчик для свого тільки загумінка, то немає сумніву, що такі наради принесуть бажані висліді. Ті висліді можна б оформити як рекомендації чи побажання місцевої громадськості до централі КУК-УКК. А тоді, може, ті наші політичні централі змилосердяться і якось, нарешті, вирішать цю наболілу справу.

* * *

Покинувши навісну Кірку та її колгосп, Одисей подався на скитальщину разом із своїми друзями, що їх Котляревський назвав трохи неввічливо «осмаленими, мов гирия, ланцями». Чимало їм довелось зазнати халеп і випити лиха. Блукали безмежним емігрантським морем так довго, що якби не Шлемкевич, спасибі йому, то ніхто й не віднайшов би тих наших загублених людей. І ось якось Одисей скликав надзвичайні членські сходи та й каже:

— Наша розвідка повідомляє, що вороги готують нам смертельну пастку. Незабаром відбудеться концерт так званих п'ятицьких Сирен.¹⁹⁾ Хто їх слухатиме — пропає: негайно заломлюється і морально розкладається та притьмом біжить до консуляту по візу — на видиму смерть. Цілком як той одержимий в оповіданні Стефана Цвайга «Амок»... — та тут Одисей спохватився, що Цвайг не народився ще. А крім цього, твори ж Цвайга заборонені для рядового членства.. Тож вирішив «замняти для ясности» і, обриваючи зайві балачки, суворо наказав:

— Струнко! Ану, підходь один по одному, я вам вуха позаклеюю воском і цим урятую вас від добровільної репатріації.

— А ви ж як, друже провідник? — насмілюся запитати хтось.

— Я? — гукнув Одисей. — Я мушу бути на концерті. З журналістичного обов'язку, так би мовити...

...Із сцени, чи то пак із берега, лунали звабливі «Подмосковние вечора», принадна «Берьозка», заманлива «Широка страна моя», але веселувальники веслували й вусом не вели. Одисей же був прив'язаний до щогли емігрантського ко-

рабля нерозривними мотузяками (гара, гавз, катедж, банкове конто, жіночка, діточки тощо), тож був цілком забезпечений від репатріаційної загрози.

Та по кількох таких концертах членство почало стиха ремствувати:

— Що це таке, справді? Він, бач, сидить собі й рецензії пописує, а нам памороки воском забиває. Та невже ми селепки темні, щоб якись там Сирен боятися?

...Пливуть вони, пливуть, та ось побачили корабель «Аргос», що плыв з Чорного моря до далекої Колхиди по золоте руно. Обидва кораблі спочатку бокували один від одного, та коли опинилися знову у вузькій протоці біля острова Сирен, течія наблизила їх. І тут моряки з емігрантського й аргонавтського кораблів почали впізнавати земляків. А коли на палубі аргонавтського корабля з'явилася височезна фігура Орфея у чорному фракку й з такою ж шевелюрою, хтось з емігрантського корабля як закричить:

— Дмитре!

На той крик на палубу емігрантського корабля сипнули миттю буковинці... Справді: Дмитро! Наш Дмитро! Скільки радості, скільки смутку.

А кораблі вже ось-ось біля острова Сирен. З капітанської каюти вибіг Одиссей, мнучи в руках віск для заклеювання вух. Але його ніхто й не помітив. Усі всміхались, плескали в долоні, махали Орфесіві.

— Співай, співай, — просили всі.

— «Ой ти дівчино, з горіха зерня!» — гукали галичани.

— «Love me tender, love me sweet!» — домагалась молодь.

— «Вівці мої, вівці!» — кричали буковинці.

— Замовчіть ви з вашими вівцями! — гукнув кремезний дядько, з роду волиняк. — Смали «Рушничок!» Тільки ж гляди мені: все по-українському!

— А вжеж, який репертуар складено, так і співатиму, — всміхнувся Орфей і почав усесоборною арією Богдана Хмельницького.

А збоку стояв задумавшись Одиссей. Можливо, він думав про далеку Ітаку, бож напевно під впливом Орфесівих пісень і в Одиссеєвій душі ожило все знайоме до болю: і дитинство, й розлука, й материнська любов...

...Коли вщухли на хвилину оплески, десь позаду кораблів щось важко сплеснуло.

— Що таке? — насторожився Орфей.

— Та це ж Сирени булькнули у воду, — сказав Одиссей.

— Ну їх к Аллаху! — гукнув кремезний дядько і сплюнув з пересердя у слід Сиренам. Аж море запінилось...

¹⁾ Telegram, Toronto, Dec. 6, 1962, p. 1.

²⁾ Rev. I. Nahayewsky, History of Ukraine, Philadelphia, 1962, p. 209, 217.

³⁾ Clarence A. Manning. Ukraine under the Soviets. New York, Bookman Associates, 1953, p. 74.

⁴⁾ A. Mickiewicz. Pan Tadeusz. Translated by Watson Kirconnell. Toronto, University of Toronto Press, 1962.

⁵⁾ Prince Ihor's Raid Against the Polovtsi. Versified by W. Kirconnell. Saskatoon, P. Mohyla Ukrainian Institute, 1947.

⁶⁾ Op. cit., p. 69.

⁷⁾ Clarence A. Manning. Twentieth-Century Ukraine. New York, Bookman Associates, 1951, p. 211.

⁸⁾ Англomовні додатки "Свободи" чч. 101, 114, 187, 192.

⁹⁾ "Чому мовчати?", Новий Шлях, ч. 49, 8 грудня 1962.

¹⁰⁾ "Свобода", ч. 158, 18 серпня 1962.

¹¹⁾ Jean Genet, Le Balcon, Décines (Isère), 1960, p. 127.

¹²⁾ "Українські Вісті", Н. Ульм, ч. 47, 18 листопада 1962.

¹³⁾ С. Пилипенко, "Куди лізеш, сопливе?" — Перший лист до олімпійців, "Культура і побут", ч. 22, 14 червня 1925.

¹⁴⁾ А. Міцкевич, "Пан Тадеуш". Переклад М. Рильського. Варшава, Український Науковий Інститут, 1934, стор. 3.

¹⁵⁾ "Наша Мета", ч. 28, 7 липня 1962, Торонто. "Комунікат Спільки Визволення України".

¹⁶⁾ A. Camus. Resistance, Rebellion and Death. New York, 1961, pp. 250-251.

¹⁷⁾ А. В. Івахнюк, "Біле і чорне", Вільне Слово, чч. 48-52.

¹⁸⁾ П. Волиняк, "Вони з України...", Нові Дні, червень 1962, ст. 21.

¹⁹⁾ Сиренами звалися морські нимфи. Своїм чарівним співом вони заманювали моряків на свій острів і там їх убивали. Одиссей позаклеював своїм морякам вуха воском, щоб вони не чули співу Сирен. Себе ж звелів прив'язати до щогли. Такими хитроцями і співу Сирен прослухав, і в живих залишився.

Коли повз острів Сирен пропливали аргонавти, присутній на їхньому кораблі легендарний співець Орфей заспівав так чудово, що спів Сирен утратив свою чарівну силу. Згідно з волею богів, Сирени мали жити так довго, поки хтось не встоїть проти їхнього співу. Тож після зустрічі з Орфеєм вони кинулись у море й потопились.

**СПОЖИВАЙТЕ
НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ
СТРАВНІШИЙ
ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО
І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТВОРИ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ
ROGERS DAIRY Ltd.
459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193**

ТОРОНТО ВІДЗНАЧАЄ 50-ЛІТТЯ З ДНЯ СМЕРТИ МИКОЛИ ЛИСЕНКА

Лисенківський рік у Канаді пройшов зовсім непомітно: не було загального плану святкувань, бо ні наша централа — КУК, ані жодна з організацій не подумала навіть відзначити "батька нової української музики". Коли Нью-Йорк все таки спромігся на щось більше, то в Канаді навіть Торонто мовчало аж до останнього тижня року... А дати ж таки дуже "круглі": 120 років з дня народження і 50 років смерті людини, значення праці якої можна порівняти хібащо зі значенням Тараса Шевченка. На жаль, наші громадські й політичні діячі не добачили в цьому ювілеї справді високої національної політики, яка на еміграції сьогодні вкрай потрібна.

Та честь Торонто й цілої Канади врятував, — до
Н О В І Д Н І, С І Ч Е Н Ь, 1963

певної міри, звичайно, — Музичний Інститут ім. Лисенка в Торонті. Силами його учнів і, здається, наспіх дібраних додаткових сил 22 грудня влаштовано Лисенківський концерт у залі Центральної Технічної Школи. У концерті взяла участь смичкова оркестра інституту під керівництвом проф. І. Коваліва, що виконала марш із опери "Чорноморці", "Баркаролю" та "3-ій ескіз" М. Лисенка (фортепіянове сольо — Оксана Борис), вокальний квартет у складі М. Гузар, Л. Склеплович, М. Пришляка та А. Сороки виконав у супроводі тієї ж оркестри чудовий Лисенків твір "За сонцем хмаронька пливе".

"Рева та стогне", "Безмежнеє поле" та арію Остапа з "Тараса Бульби" проспівав баритон Б. Саковський, а "Ой, одна я, одна", "На городі коло броду", "Якби мелі, мамо, намисто" виконала М. Брездень.

З інструментальних творів було ще виконано Ада-

жію та Менует із струнного квартету М. Лисенка (О. Ковалів, Р. Онищук, І. Ковалів, А. Ковалів).

На закінчення концерту хор католицької церкви св. Миколи в супроводі смичкової оркестри інституту виконав "Орися ж ти, моя ниво", "Барвінок цвів", "Ой, діброво, темний гаю", фінальний хор "А вже весна, а вже красна" із Лисенкової дитячої опери "Зима й весна" та "Боже Великий Єдиний". Фортепіановий супровід — М. Кравців-Барабаш.

Двадцятихвилинну культурну і змістовну довідку про Миколу Лисенка зробив д-р З. Лисько — гість із музичного інституту ім. Лисенка у Нью-Йорку, який привітав присутніх від того інституту і від 20 його філій у багатьох містах США.

Концерт був культурний, хоч нічого захоплюючого в ньому, звичайно, не було, бо це ж в основному учнівський концерт. Професорові І. Коваліву належить щира подяка за його ініціативу і працю.

ОГЛЯД ПРЕСИ

ВПЕРТА Й ПОСЛІДОВНА БОРОТЬБА ЗА "БЕЗПРАВОПИС" І ЗА МОВНЕ БЕЗЛАДДЯ ВЗАГАЛІ

Частина еміграції вперто бореться проти єдиного правопису і проти усякого ладу в нашій мовній політиці на еміграції. Щоб не допустити до запровадження одного правопису, вигадуються всякі "штучки". Наприклад: "Правопис 1929 року нам накинув окупант", "Правопису ми не маємо й досі", "Правопис 1929 р. треба затвердити нашими науковими установами" і т. д. і т. д. Факт, що на правописному словнику Г. Голоскевича, перевиданому у Нью-Йорку, великими літерами видруковано:

"Секція Мовознавства Української Вільної Академії Наук рекомендує до вжитку.

Секретар Секції
проф. В. Чапленко (—)

29. 2. 1952.

м. Нью-Йорк, США." —

нікого ані не цікавить, ані не турбує, бо фактами, як відомо, на еміграції не дуже то турбуються: "Треба затвердити нашими науковими установами" й далі в силі...

Наслідком цього у пресі появилася ціла злива всяких "баламутних" статей на мовні теми. Зразком такого баламутства є стаття Михайла Бажанського в "Свободі" (ч. 225, 28 листопада 1962 р.) "Зміни в українській мові". Очевидно, автор статті хотів показати зміни в правописі і багатство української мови, а фактично закликає до мовної анархії, бо як інакше можна оцінити його намір, коли він пише:

"Даймо доказ, що ми толерантні — читаємо усе, що українське, хоч воно не дотримане у нашому розумінні, у "нашому" правописному розумінні. Бо ж і чому воювати за апострофи? Хоч апостроф прекрасно віддає фонетичний вислів. Коли хтось каже що "роль" чоловічого роду — хай йому буде чоловічого. Це і так не наше слово. Коли хтось уперто вживає "Мінкен" замість "Мюнкен" — хай йому! Чому вести боротьбу за кілька літер? Коли хтось, замість повітря, вживає воздух, нехай вживає! І хай буде це для нас зрозумілим. Це маловажна справа".

Мета статті очевидна з цієї цитати і коментарів таки справді не потребує.

Та поруч з цим, М. Бажанський виявляє ще й свою таки справді велику необізнаність у справах, про які пише. Ось приклад його "знань":

"...з гордістю можемо дивитися на виступ Котляревського, який мав випадову базу в полтавському геворі і увів його в літературу. І хоч сотня років ділити нас від того часу, ще й сьогодні український студент може "без словника" читати Котляревського і рівночасно Рильського".

Шановний автор статті на мовну тему не догледів "незначного факту", а саме: півтора роки тому ми відзначили століття з дня смерті Тараса Шевченка.. Відомо ж бо, що Іван Котляревський народився не по Шевченковій смерті! Пригадаємо нашому шановному "воздушному" мовознавцеві, що "Енеїда" Котляревського вийшла друком у 1798 році, себто не сто, а 165 літ тому. А в рукописних списках була відома всім Україні значно раніш.

У тій же статті М. Бажанський пише:

"Були вже відомі (в Галичині, Ред.) імена Грунського, Дорошкевича та інших".

Очевидно, мова про відомого літературознавця Олександра Дорошкевича, що завідував катедрою літературознавства у Київському університеті. Але що він мав спільного з мовознавством?

Як же можна — і авторові і редакторові "Свободи"! — отак легковажно ставитись до важливих проблем нашої культури? І до чого ми дійдемо на цій проклятій еміграції, як будемо писати "наукові статті" з отакою "повітряною" (Таки повітряною, повітряною, повітряною, а не "воздушною", шановний паме Бажанський і дорогий колего-редакторе Дарагане!) аргументацією?..

А бодай вас, отаких мовознавців, "воздушна" "качка копитом копнула", щоб ви в 1963 році остаточно лишилися з вашим "безправописом" (і з "воздушною" мовою взагалі!) і не реформували нашого правопису. Бо вже цих жартів забагато і вони можуть стати шкідливими.

ПРЕЗИДЕНТ КЕНЕДІ ПРО СВИНЯЧО-ШИНКОВИЙ ПАТРІОТИЗМ

Католицький український щоденник "Америка" (Філадельфія, США) на першій сторінці числа від 15 грудня 1962 р. друкує таку вістку:

ПАТРІОТИЗМ І ПОЛЬСЬКА ШИНКА

Один із репортерів запитав през. Кенеді під час останньої його пресової конференції, що він думає про членів крайно-правої організації ім. Бирча, які то тут, то там пікетують крамниці, що продають деякі імпортовані з країн з-поза "залізної завіси" товари, головно, як польські шинки.

Президент заявив, що комунізму постійними демонстраціями та протестами ніяк не можна побороти, а мірняння патріотизму тим, чи хтось продає польську шинку — вказує на глупоту.

Комунізм можна успішно поборювати позитивними потягненнями, такими, як участь у Корпусі Миру, чи відповідне трактування відвідувачів з комуністичних країн. "Далеко більшою користю буде вказувати комуністам на наші позитиви, ніж підходити до справи з чисто негативного становища", сказав Президент.

Що й казати — думки цікаві. Особливо для наших

деяких груп, які підмінюють справжню боротьбу з комунізмом і російським імперіалізмом боротьбою проти шинки чи чогось їй одновартого. Комуністи таки вміють працювати — уміють скеровувати енергію примітну у бажаний їм напрямок...

З ПРАЦІ "КОЗУБУ"

З нагоди надходячого 30-ліття голоду в Україні, планоно організованого російською окупаційною владою, управа "Козубу" ухвалила організувати літературний конкурс на краще оповідання на тему цих сумних роковин.

Умови конкурсу і склад журі буде проголошено пізніше.

За останній місяць відбулися мистецькі п'ятниці з такими темами: "Сучасна українська поезія" (доповідач Л. Ромен), вечір сучасного українського гумору, "Огляд мистецьких новин" — своєрідна мистецька "жива газета", у якій взяло участь кілька осіб, які інформували про малартство, музику, літературу тощо, "Вечір, присвячений пам'яті Тодося Осьмачки (доповідач В. Скорупський).

З усіх цих вечорів, мабуть, найцікавішим і найзмістовнішим був вечір, присвячений Т. Осьмачці. Крім доповіді з короткими спогадами виступили І. Дубилко, В. Софронів-Левницький, Ф. Одрач, П. Волинняк. Д. Фодчук розповів історію видання Осьмаччиної повісті "Плян до двору", яку, як відомо, видав український відділ Канадського Легіону в Торонті. Твори Осьмачки (поезію і прозу) читали Зіна Прусаченко та Дмитро Романик.

14 грудня відбувся авторський вечір письменниці Софії Парфанович, яка приїхала на козубівську п'ятницю з Детройту, США. На жаль, на цьому вечорі "Козуб" порушив свою добру традицію: замість звичайного порядного вечора, де б усі почували себе вільно й невимушено, себто, щоб кожен міг вільно запитати про щось авторку, висловитись і т. д., створено якусь почесну президію, почали з довгеньких привітів, квітів і т. д. В одному привіті навіть висловлено думку, що, мовляв, в історії нації бувають важкі періоди, але тоді приходять письменники, що напишуть щось таке, що увіковічить їх імена на сотні років... Звичайно, що після цього ніхто не осмілився висловлюватись критично про заслукані твори.

Хоч було чимало публіки (коло ста осіб), але вечір, як нам здається, не можна зарахувати до вдалих.

У п'ятницю 21 грудня "Козуб" влаштував дискусію на тему "Наша постава до так званого культурного обміну". Зреферували виступи преси в цій ділянці пп. М. Гава та І. Дубилко. Гостей коло 80 осіб, але вечір було перервано, бо прийшли ті знамениті пікетувальники з наперед заготовленими промовами і просто не дали нікому не тільки висловитись, а навіть усидіти в залі: люди почали виходити і голова "Козубу" п. І. Боднарчук змушений був вечір закрити.

Така дискусія відбулася і в "Літературному-Мистецькому клубі" (пару тижнів раніш), але на клуб спеціального наїзду не було, то там ця справа таки обговорювалась.

Голова "Козубу" у вступній промові зазначив, що "Козуб" не має ніякої думки в цій справі, що це справа кожного члена "Козуба", але гості "Козуба" домагались дати змогу обміняти думками на цю тему і "Козуб" сьогодні таку можливість дає. Поскільки очочих виступи

було дуже багато, то виступи обмежено до 5 хвилин, з тим, що як вистачить часу, то буде дозволено виступати повторно.

Не зважаючи на це непрошені "гості" говорили хто що хотів, як хотів і скільки хотів. Один навіть заявив, що він живе в демократичній державі і що ніхто не має права робити йому обмеження, тому він говоритиме стільки, скільки йому захочеться... Отака демократія!

Ця група й далі бореться не з росіянами, а з українцями. До речі, один з них звернувся до голови "Козубу" з попередженням, щоб у пресі ніде нічого поганого не було сказано про їх виступи на "Козубі", вони, мовляв, "застерігають собі це"...

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

Шановний Пане Волинняк!

Шлю Вам 17.00 доларів, з них 7 передплата на два роки, а 10.00 на розбудову журналу.

Хоч я з Вами особисто й незнайомий, але, читаючи Ваш журнал, переконаюсь, що Ви своїм світоглядом близька мені людина. Я з Вами цілком погоджуюсь щодо ставлення до українських підрадянських мистців, які приїжджають у Канаду і США. Сидячи в театрі на концерті ансамблю Павла Вірського, вважаю, що пікетування було не лише непогрібним, але шкідливим. Тому був дуже радий, прочитавши в черговому числі "Нових Днів" Ваш погляд на це. Ви мали відвагу заявити, що частина еміграції діяла по-дикунському і закликали не повторювати помилки. Ваша стаття дала добрі наслідки.

Не можемо жити ненавистю до всього українського, що має нещастя бути і зватися радянським. Так само не можна ненавидіти і все російське, хоч на це ми, українці, маємо дуже багато причин. Здоровий розсудок не дозволяє нам цього робити. Я шаную й поважаю кожного росіянина, що стоїть на засаді, що всі нації рівні і мають право на свою власну державу. Хоч і не багато їх, але такі росіяни є.

Я відкидаю всякі федерації, союзи з Росією, як димову завісу, що має на меті знову обдурити й поневолити Україну. Компромісу не може бути ніякого. Лише повна незалежність, окрема держава. Я гідую кожним українцем, що йде до російської церкви, підтримує росіян, намагається розмовляти їх мовою. Це для мене — раби, холуї, хами. На це нема ніякого виправдання, особливо в наших умовах. Людська й національна гідність на це дозволити не може.

Приємно мені також було прочитати, що нова еміграція і так звані канадські комуністи сиділи разом з одним столом і ставились коректно, ввічливо одні до других. Крім користі, я в цьому нічого більше не бачу. Я вважаю, що за винятком кількох провідників, які є вислужниками й наймитами російського імперіалізму, масу отих "червоних" блудними синами й дочками нашого народу не назвеш, бо частина їх уже побачила свою помилку, а частина ще ні. Але вони наші брати по нації і відкидати їх усіх не можна.

З пошаною

Василь ВАСЬКО. Лондон, Канада.

П.С. У мене є до Вас питання: чи в українській мові є слово "кава"? У словнику такого не міг знайти. Ви його вживаєте. Я вважаю, що кожний з нас, а перш за

все редактор, повинен дотримувати чистоти своєї мови, не засмічувати її без потреби.

СЕРДЕЧНО ДЯКУЮ, ПАНЕ ВАСЬКО за щирого листа, й за "күпу" грошей! Щодо "кави", то я не знаю, в якому словнику Ви шукали за цим словом. Воно є в словнику Б. Грінченка (Київ, 1909 р.), є в правописному словнику Г. Голоскевича, який тепер зобов'язує всю еміграцію, є навіть у російсько-українському словнику за редакцією акад. М. Калиновича, виданому в Москві в 1948 році. А це ж рік жахливого терору росіяні під керівництвом Сталіна над нашим народом. "

Навіть якщо якогось слова не було б у словнику, то це ще не значить, що його нема взагалі, бо нема такого словника, у якому були б усі слова. **П. ВОЛ**

КІЛЬКОМ ЧИТАЧКАМ З ГАМІЛЬТОНУ, Канада: Беру до уваги Ваше бажання. Не сподівайтесь у "Нових Днях" окремого відділу для жінок, бо я взагалі проти поділу нації на дві частини, але цілком погоджуюсь, що якісних матеріалів, які б цікавили перш за все жінок, у нас взагалі нема. Самі ж пишете, що куховарські поради й "сторінки мод" вам не потрібні. Спробую дещо роздобути для Вас.

Шановних авторів прошу врахувати, що частина читачів хотіла б мати солідні статті на теми, які б цікавили спеціально жінок, але таких, щоб їх з приємністю читали й чоловіки. (І від того ставали розумнішими й поряднішими).

КІЛЬКОМ ЧИТАЧАМ, які закинули мені, що я до артиста Дмитра Гнатюка "прискиплююсь, бо він буквинець, а не "східняк", скажу: не міряйте по собі, бо не всі ж такі малі, як ви. Я до п. Гнатюка зовсім не прискипувався, а написав те, що було. Брехати не маю звички. Затаювати щось — також не буду. Якщо в тій моїй статті кому й дісталося, то тільки "східнякам" — П. Тичині й А. Малишкови, поетам, яких я найбільше люблю. А уявіть собі, що якби така стаття, як Юрникаова, була не про "східнячку" Ганну Черинь, а про когось з галичан чи буковинців! Чи не порізали б ви, панове, мене склом і не посипали б сіллю?..

Та ради Різдва Христового я на вас не гніваюсь, але

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — ВІРШІ, стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. **Ціна — \$0.90.**

РАЙДУГА — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — \$0.35.**

М. Трублаїні — **ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ**, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — \$0.40.**

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — \$0.35.**

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк.

Ціна — \$0.40.

Замовляти в "Нових Днях":

дуже раджу в 1963 році взяти якогось довшого метра, коли міряєте людей. Від цього нічого не втратите.

З найкращими побажаннями

П. ВОЛИНЯК

Василь ЮХИМОВИЧ

* ✨ *

Замріявсь парк на березі Дніпра
І чується в багатомовній тиші,
Як шелестить листок календаря,
Як "з новим щастям!" серце серцю пише.

Земля, одягшись у пухнастий сніг,
В цю ніч така благословенно чиста,
Така хороша в сєвах ясних,
Мов неповторна юність промениста.

Погожа ніч, весняно-світла ніч,
На вітах іній цвітом-серпантинном.
До вірних друзів, радості навстріч,
Красу сердечь і помислів нести нам.

("Україна", ч. 1, 1961, Київ)

Д-р Микола АРКАС

НАШ СТЕП

(Продовження із стор. 9-ої)

У плавнях починалося своє життя; розлягався звідти гамір і галас: задоволено кричали там зеленогруді селезні, охали й сокотили скромні, сіренькі качки, ячали-ургикали довгошії лебеді; червоні огарі мигтіли між галуззям, як великі пелюстки червоного маку або, як клаптики червоної чортової свитки; коноплянки і всіляка крилата дріботня, стрибала по віттю, ловила кузьки; дикі курочки й трохи більші за них лиски з гулькою на чолі, як на лижвах, сковзались по болоту; незграбний шиян, водяний бугай, встромивши свій дзьоб у воду, гудів, як тур і, очевидно, був задоволений своєю музикою; гельготали дикі гуси, сурмили пановито гусаки і лелич ніс у гніздо велику ласощ — вуження. В дуплі спав сич, у розщеплині старого бука — сивий лунь, що зналися з нечистим. Сич-див ще Ігореві напороочив лихо.

Та зараз на них ніхто не зважав. Сяло ясне сонце і, Боже милій, яка скрізь була радісна метушня...

З початком весни скидав зимове хутро звір й переодягався по-літньому; облазив і лисів вовк, тарпан і сайгак, зубр і тур опруться на дерево і труться — роздягаються; лис-хитрун розпачливо оглядається на свого хвоста, такий пишний зимою, а тепер до непристойности обскубаний; зайчик теж скинув свого кожушка, як і дикі коти по яругах.

Оживала всяка кошаня, жуки, кузьки, гусениці, метелики, гедзи та джмелі виповзали з-під землі, з-під коріння й кори, з щілин і дупел старого дерева; вилась роями мошва; на прочуд гарні коромисла-стрекози перелітали з стебелка на сте-

белко, вигрівалися на листячку; гулі й бзучали комарі, цвіркотіли коники, дикі бджоли вироувалися з бортів, ogrівали крильця на сонечку й розлітались збирати перший медок з квітів. Вся Божа твар раділа, веселилася, тяглася до сонця; а воно чим далі, тим дужче припікало, чим далі, тим довше затримувалось на небозводі; перші дощі-громовиці — і степ обертався в пишний, оцяткований різноколірними самоцвітами, килим.

Об'являлося гадюччя, вужі й мідянки, сліпці-зінські щенята, отруйножалі гадюкі, ледачі жовтобрюхи-мишолюбці, жеретія, що плазувала не тільки по землі, а й на маківку дерева вибиралася. Десь, у несхідних проваллях, прокидався казковий полоз — степове страхіття. Яку моторош наганяв його посвист Солов'я-Розбійника! Кажали, що в нас, в богданівських надбузьких кручах жив цей «Змій-Горинич», але я його ніколи не бачив, дякувати Богові, й посвиста його не чув.

Навесні й гадюччя міняло шкіру-линовище. Ідеш, бувало, степом й раптом — шарах убік: гадюка лежить перед тобою, а вдивишся — бачиш, що то її «сорочка».

Прокидалися від зимової сплячки ховрашки-суслики й руді байбаки, вилізали з норок, озиралися, сидючи навпочіпки, розглядалися й радісно пересвистувались. Метушилися під землею кроти, свердлючи лабіринти ходів-переходів й нагромаджуючи горбочки зайвої землі на поверху. А ось змігнул пільх — польова миша, довгоноса злодійка: прочмігнула, оглянулася, зирнула, ставши на задні лапки, повела носиком і гайда далі. Напевне то була мишина розвідка: яка то буде весна? Яке то буде літо? Людина не знає, а мишка знає таки на рік неперед чи буде врожай, чи ні, чи буде посуха, чи мокре літо; чи колоситиметься трава, чи спалить її жар сонця? Наперед знала й, віщо дізнавшись, що літо буде голодне, — миші, мільйоновими натовпами кидали край і переходили сотні верст туди, де, як вони знали, врожай буде, де не сядуть хмари сарани. При такій масовій мишиній мандрівці, миші йшли гуртом, пожираючи все на своїй дорозі.

До речі, про сарану. Якось так воно сталося, що за моєї пам'яті, сарана не налітала на херсонські степи. Чому? Не беруся сказати. Але батько оповідав мені, що раніше сарана відвідувала нас. Зненацька, темніло, ясне небо мов хмарою затягалось, чувся характерний шурхіт крилець і сарана «падала» на степ. За добу його не можна було пізнати; вся зелень була згладана до коріння, а по сарані — ні слуху, ні духу, вже далі подалася...

Барсуки-харсуни теж не гаяли часу, виходили із своїх земляночок: вийде, зажмуриться, потягнеться, хрохне і в яр. Подибувалася і хохуля, але зрідка...

Найшвидша і найдешевша в Торонті ПЕРЕВОЗКА ХАТНІХ РЕЧЕЙ І МЕБЛІВ

В разі потреби телефонуйте:

А. Максимлюк — LE 3-3724

А захід сонця на весні й літом! Бував він таким же чудовим, таким же феєрично-прекрасним, таким же казковим, як і світанок у степу. Усе нижче й нижче хилилося сонце до обрію, усе більшало, ставало вогнево-кривавим, як червона китайка. Росли, простягалися тіні; легкий вітрець повівав холодком, нидіючими травами, прогрітим чорноземом. Срібний міст, перекинутий сонцем через ріку, чим нижче хилилося сонце, тим помітніше золотів й, нарешті, ставав щирозолотим; щирозолоті скалки миготіли на ньому, вилискувалися, здавалось, що в тому місці кипить, клекоче золотий окріп. Лазорове небо помутніло, стало сизим, як крило дикого голуба, а вкруг сонця сизь ту обволікав блідорожевий серпанок; гучніше озивалися луни, далі розлягалися звуки, прозорішим робилось повітря у високих степу, а з низин піднімалася мла. Уставали прив'ялі трави, розкривали пелюстки квіти, обертали їх до сонця, ніби прощаючись з ним, проводжаючи поглядом у далеку дорогу. На різні голоси загомніло птаство, не так, як уранці, не так, як удень, а по-вечірньому, клопітливо; мостилося в гніздах на спочинок.

Ось сонце черкнуло краєм своїм обрїю, ніби йшло в землю; і зразу ж степ забрижився сизо-зеленими хвилями трав; стих вітрець, як ніколи чітко окреслились далекі дерева, могили, горбки. З паші птаство поверталось зграями й поодиноці, тихо і з посвистом, з плескотом й з шуготінням крилець. Житло їхнє в ярах, у байраках, у гущі плавень, у нетрах бережного лісу.

Сонце сховалось, полишивши по собі полум'яний слід заграви і в тому місці надзвичайно чітко окреслилась смуга краєвиду. Зникли враз тіні, враз повітря проткалось тмяним мерехтом грядучої ночі. Починали звужуватись овиди, починали в сизій млі ховатися далекі округи. Турман заволікав ставок, повз по очеретах, по верболозу. І тут розлягався в степу тягучий, неначе жалісно скаржливий, вий; ішов він із глибокого яру, з його чагарів. І зараз же, до вью того прилучився саме такий з плавень, а потім — сквачання, а потім, ніби гавкіт чи брехіт собаки.

Мало хто з теперішнього покоління чув вовчий вий, мало хто й самих вовків бачив; а я, дяка Богові, і чув їх і бачив. Отакий собі великий собака, сірий, гостропикий; біжить тупцем по степу, а повернути голову, щоб оглянутись, не може, бо «в'яз не має», мусить увесь повернутись. Ото й була признака вовка, а інакше — собака собакою, ніякого страху, принаймні на мене, не наганяв, зате коник мій починав хропіти, насторожувати вуха, подаватися назад.

Чудово вили вовчи! Від їхнього голосу тхнуло ніби вогню, безбережжям степів, романтичною даччиною. У голосах вовчих воля та співала свою лебедину пісню, бо швидко не стало ні голі, ні вовків у наших краях. Задеркотали сінобурі деркачі, деренчливим сміхом зареготала хохітва, у плавнях баранчик-бекас замекав вічпєю, в очеретах затихала метушня; плескаючи, викидалася риба в ставку, жучки-плавунці чиршпорчили на мілчині, як справжні вололази; розлілась мошва, переймалися войовничістю комарі,

водночас жалили й вигравали на своїх скрипочках. Перший жаб'ячий кумкіт; аж он, багатирський зелений жабак усівся, як на плоті, на лататті, витріщив баньки й закрюкав, закумкав на всі плавні, вигравав, мабуть, «вечірню зорю». І враз із води вигулькнули жаб'ячі пики, і враз, широко-

далеко, розлігся жаб'ячий концерт. Ще довго на заході палахала заграва, переливалася різними фарбами; перша зірка виринула з безодні небес, за нею — друга, третя. І не встигла ще згаснути заграва, як увесь небозвід, темний, як пелюстки фіялки, розжеврився міріадами зірок.

Зірки ті, мов у дзеркало, задивлялися в ставок, любувалися собою у непорушній гладині; миготіли в ній, як блісточки золота. А став дрімав у обіймах верб, очерету, куги та рогоди, пряно дихав ароматами плавневих квітів, запашного латаття. І здавалось, що небо не вгорі недосяжній, а тут-таки під вами у фіолетовій повені ставка.

(Далі буде)

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи
Ойл Борнери та напрари.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

ДО ВСІХ НАШИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ:

Просимо вчасно відновити передплату.

Якщо не хочете більше читати нашого журналу, то повідомте про це вчасно.

Завжди подавайте число поштової зони, якщо Ваше місто поділено на зони.

За зміну адреси вплачуєте 10 центів. У Канаді можна вплачувати поштовими марками, із США можна вислати 10 центів у листі.

Не шліть грошей банковими чеками, а поштовими переказами. Якщо вплачуєте суму до 10 дол. чеком, то додавайте 15 центів на виміну чека.

Передплата в США рахується на американські долари: 4.00 американських, незалежно від того, чи курс американського долара стоїть вище чи нижче від канадського.

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, "УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ".

Про цю книгу див. у "Нових Днях" за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників "Нових Днів" — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. "НОВИЙ ОБРІЙ", ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 долара.

Обидві книжки замовляти в "Нових Днях".

СПИСОК

авторів, твори яких (включно з мистецькими творами, репродукції яких були друковані в журналі) видрукувані в "Нових Днях" протягом 1962 р. Число, яке стоїть після країни, у якій живе автор, показує число журналу, у якому видрукувано його твір.

1. Антоненко-Давидович Б., Україна — 148, 149.
2. Армас М., США — 150/151, 152, 153, 154, 155.
3. Архімович О., США — 152.
4. Балаж Я., Канада — 155.
5. Битинський М., Канада — 149.
6. Біляк В., США — 147.
7. Божій М., Україна — 146.
8. Винниченко В. — 149.
9. Волиняк П., Канада — 144, 145, 147, 148, 149, 154, 155.
10. Волков В., США — 144.
11. Гай-Головко О., Канада — 154.
12. Гак А., США — 150/151.
13. Галак А., США — 144, 145, 146.
14. Гаран С., Австралія — 147, 154.
15. Гірняк Й., США — 149, 150/151.
16. Голубенко П., США — 145, 147.
17. Гонтар Ю., США — 152.
18. Гундич Ю., Україна — 155.
19. Гуцало С., Україна — 148.
20. Дальний М., Канада — 144.
21. Дейнека О., США — 145.
22. Демиденко І., США — 152, 153.
24. Задека М., США — 145.
23. Добрий К., США — 152.
25. Зозуля О., США — 144.
26. Іванис В., Канада — 144, 145, 146.
27. Кейван І., Канада — 153.
28. Киселов Й., Україна — 144.
29. Коваленко Л., США — 146, 155.
30. Ковшун М., Канада — 145, 149.
31. Кодак Ю., Канада — 150/151.
32. Костенко Л., Україна — 144, 146, 147, 151.
33. Лагода В., Україна — 146.
34. Лягерявіст Пер, Норвегія — 150-151.
35. Малишко А., Україна — 146.
36. Малир П., США — 153, 154.
37. Манило І., США — 145, 152.
38. Мовчан В., Україна — 149.
39. Мовчан Ю., США — 144.
40. Мордовець Д. — 144.
41. Новиченко Л., Україна — 147.
42. Одарченко П., США — 146.
43. Орел А., США — 145.
44. Орел В., Україна — 152.
45. Осьмачка Т., США — 153.
46. Павличко Д., Україна — 144.
47. Парамонов С., Австралія — 144.
48. Паркер Р., США — 149.
49. Піддубний І., США — 150/151.
50. Підолічю І., Україна — 149.
51. Пірсон Л., Канада — 149.
52. Подолян М., Україна — 155.
53. Полтава Л., США — 145, 148.
54. Рильський М., Україна — 148, 154.
55. Розгін І., США — 148.
56. Сварог В., США — 146, 152, 153.
57. Світличський В., США — 155.
58. Скорупський В., Канада — 155.
59. Соловей Д., США — 146, 148, 152, 153.
60. Сорока С., Канада — 145.
61. Степ П., Канада — 146.
62. Стефанович О., США — 144.
63. Тарнавський О., США — 150/151.
64. Турчин В., Канада — 153.
65. Фіяла Й., Канада — 144.
66. Чапленко В., США — 145, 147, 150/151, 153, 154.
67. Шевченко Т. — 146.
68. Шембель Г., США — 152.
69. Юриняк А., США — 144, 147, 154.
70. Юхимович В., Україна — 145.

КЛЮБ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ ВІТАЄ ПРЕМ'ЄРА І МІНІСТРІВ ОНТАРІО

28 листопада 1962 р. Клуб Етнічної Преси дав обід на честь прем'єра провінції Онтаріо Дост. Джона П. Робартса і членів його кабінету. Обід відбувся в найкращому готелі Торонта — в Роял Йорк, у залі "Р'уф Гарден".

Кожен член клубу (кожен часопис) мав 4 місця для своїх співробітників. Хоч і не всі часописи вислали чотирьох представників, а все таки в залі було яких 100 осіб. Прем'єр і міністри поприходили зі своїми дружинами.

Вечір короткою промовою і тостом за Королеву відкрив віцепрезидент клубу, італійський видавець Д. Януцці, прем'єра гостям представив сучасний президент клубу Франк Глоговскі (редактор польського тижневика "Зв'язковець"). Франк Глоговскі переповів життєвий шлях шановного гостя, говорив про нього не тільки як про "найкращого діяча Онтаріо, а як і про найщирішого друга канадської етнічної преси". Між іншим, ці слова цілком відповідають правді.

Було ще кілька промов, у яких виразно підкреслювалось, що етнічні групи Канади і їх преса борються за інтеграцію новоприбулих у канадське життя, але не за їх асиміляцію.

Дост. Джон П. Робартс відповів короткою, але дуже

змістовною промовою, у якій підкреслив вагу різних етнічних груп у Канаді, зокрема в провінції Онтаріо, особливо підкреслюючи значення етнічної преси, яка помагає різним національним групам зберегти свою мову, культуру і почуватись у Канаді, як у себе дома.

Був також і невеличкий концерт, але, на жаль, він не відбив культури жодної з етнічних груп. По закінченні офіційної частини відбулися танці.

Це був дуже корисний, гарний, культурний і, можна сказати, розкішний вечір. Українців на ньому було багато, бо наша преса в Канаді найчиселніша, а тим більше в Торонті. З українців ще був державний секретар і міністер громадянства дост. Іван Яремко з дружиною.

На нашому фоті:

Стіл ч. 11, за яким сиділи претсавники українського тижневика "Наша Мета", польського тижневика "Глос Польські" і місячника "Нові Дні". Зліва: редактор "Нашої Мети" — о. П. Хомин, Станіслав Бродзкі ("Глос Польські"), пані Стюарт — дружина міністра агрікультури Онтаріо, Петро Волиняк — редактор "Нових Днів", Марія Бродзка — скарбник Клубу Етнічної Преси ("Глос Польські"), дост. Вм. А. Стюарт — міністер агрікультури, Діна Кравченко ("Нові Дні"), Зенон Вижиговскі — редактор польського тижневика "Глос Польські".

Прем'єр Онтаріо (сидить) серед українців на обіді в готелі Роял Йорк.

Цікаві факти для робітництва в Онтаріо

Hon. H. Leslie Rowntree, Q.C.,
Minister of Labour

Згідно з Кодексом Людських Прав Онтаріо, усі наші громадяни вільні і рівні в гідності та правах. Якщо хтось намагався позбавити Вас Ваших прав, законодавство провінції стає по Вашій стороні. Тут подаємо деякі факти, про які ви повинні бути поінформовані.

НАВЧАННЯ ЧЕЛЯДНИКІВ — Людям дається нагоду вивчити якесь ремесло, а працедавцям приготувати фахових робітників для майбутніх потреб.

ГОДИНИ ПРАЦІ — Регулярні години праці для робітників у промислових підприємствах обмежені до 48-годинного тижня праця.

МІНІМАЛЬНІ ПЛАТНІ — Мінімальні тижневі платні приписані для робітників жіночої статі.

РОБІТНИЧІ ВІДНОСИНИ — Є всі дані для профспілок стати визнаними агентами працівників для укладання умов та для полагоджування розбіжностей шляхом примирення, які (розбіжності) виринають в час укладання колективних умов поміж профспілками і працедавцями.

ПРОМИСЛОВІ СТАНДАРТИ — Працедавці й робітники кожної ділянки промисловости окресленої зони, можуть зажадати конференції працедавців і робітників тої зони для дослідження та опрацювання умов праці і практики

існуючої у тій ділянці промисловости та для домови у справі платень, годин і днів праці для робітників промисловости в цій зоні.

БЕЗПЕКА — Для безпеки робітників у промисловости та для безпеки громадянства введено суворі правила, які запобігають небезпекам у промисловости.

ПЛАТНІ ВАКАЦІЇ — Кожний робітник у промисловому підприємстві має гарантований принаймні один платний тиждень вакацій за кожний рік праці.

ЛЮДСЬКІ ПРАВА — Кожна особа має право вважати себе вільною й рівною в правах, незалежно від своєї раси, віровизнання, кольору, національності, походження чи місця народження.

АГЕНЦІЇ ЗАТРУДНЕННЯ — Особи, які ведуть агенції zatrudнення, мусять мати для цього ліцензію, видану супервізором для агенцій zatrudнення.

ФІЗКУЛЬТУРА — Контроля і нагляд введені для аматорського і професійного боксу і боротьби та для аматорського спорту. Програми атлетичного і фізкультурного виховання, спонзоровані громадянськими і виховними установами, завжди мають підтримку.

ONTARIO DEPARTMENT OF LABOUR

8 YORK STREET, TORONTO